

Verksamhetsberättelse
2017

Innehåll

Året som gått – Tillsammans gör vi skillnad.....	2
Medlemsutveckling.....	3
Förbundets utvecklingsarbete	6
Kommunikation och opinion	11
Bildning.....	14
Branschfrågor	20
Kollektivavtal.....	24
Kollektivavtalsteckning	33
Arbetsmiljö	35
Internationellt arbete.....	38
Hotellrevyn	42
Förbundsstyrelse, revisorer och förbundets personal.....	45
Konferenser och representation	51
Årsredovisning 2017	55
Förvaltningsberättelse	56
Resultaträkning (tkr)	61
Balansräkning (tkr).....	62
Kassaflödesanalys (tkr).....	64
Noter	65
Revisionsberättelse	79

Året som gått – Tillsammans gör vi skillnad

Engagemang, gemenskap och vilja. Det är tre ord som jag tycker beskriver arbetet i Hotell- och restaurangfacket, HRF. 2017 syntes detta extra starkt. Utifrån viljan – att ingen ska vara utan schysta villkor – arbetar vi gemensamt för att nå i vår bransch. Med engagemanget som finns i HRF gör vi skillnad tillsammans och för varandra. Vi visar det i vår vardag. I fikarummet med kollegorna, i avtalsförhandlingar med arbetsgivarna, i mötet med varandra runt om i landet på och utanför våra arbetsplatser.

2017 drev vi en tuff avtalsrörelse. HRF var först ut att varsla om strejk. Vi kunde så klart inte acceptera att HRF:s medlemmar inte skulle få samma villkor enligt vad industrin satte som norm. Låglönesatsningen var för oss en självklarhet. Och det var vi inte själva om att tycka. Vi fick ett enormt och starkt stöd genom LO-samordningen och samtliga andra LO-förbund.

HRF kämpade hem låglönesatsningen och tillsammans lyckades vi nå en seger för schysta villkor i 2017-års avtalsrörelse. Utan engagemanget, viljan och gemenskapen hade ingenting varit möjligt. Som förbundsordförande är jag stolt över hur vi i HRF stod upp för varandra och vårt värde. Ingen kunde undgå att HRF:s medlemmar förtjänar schysta villkor.

2017 är också året som vi minns den starka och efterlängtrade vågen för jämställdhet. Genom MeToo-rörelsen har oacceptabla strukturer synliggjorts och kommit upp till ytan en gång för alla. MeToo var, och är, nödvändig och samtidigt ryslig. Vi har nåtts av fruktansvärda vittnesmål om kränkningar, övergrepp och sexuella trakasserier runt om i samhället och i olika branscher. Så även i vår kvinnodominerade bransch. Genom att visa och prata om problem som finns – kan vi också bekämpade dem. Och det ska vi göra.

Vi hade under 2017 en god tillströmning av medlemmar. Det är glädjande. HRF:s och branschens utmaning är att behålla medlemmar och andelen som stannar i branschen. Hotell- och restaurangbranschen är fantastisk på många sätt. Vi är en framtidsbransch som det går bra för. Genom att motverka otrygga anställningar och oschysta arbetsvillkor kommer fler välja att arbeta kvar.

Att se fram emot 2018 är att vi som fackförening fyller 100 år! Dessutom anordnar vi vår 28:e kongress. Vi har också ett spännande valår framför oss. HRF kommer fortsätta att stärka medlemmarnas trygghet. För på arbetsplatsen ska du känna dig trygg. Om problem mot förmodan uppstår kan du alltid vända dig till HRF för att få stöd och råd. Som medlem i HRF är du aldrig ensam. Nu fortsätter vi att göra skillnad – tillsammans!

Malin Ackholt

Förbundsordförande

Medlemsutveckling

Antalet medlemmar den 31 december 2017 var 30 466. HRF minskade 2017 med 141 medlemmar jämfört med föregående år, 2016 var antalet medlemmar 30 607. Det är en minskning med 0,46 procent. Positivt är att tre avdelningar: Stockholm-Gotland (+1,13 %), Syd (+0,71 %) och Mitt (+0,07 %) slutade med plusresultat jämfört med föregående år.

I snitt hade vi 759 inträdesansökningar per månad och flest ansökningar registrerades under mars (933) och april (953). Totalt inkom 9 419 inträden, inklusive automatiskt överförda studerandemedlemmar som under året avslutat sina studier samt medlemmar som blivit ålderspensionärer. Cirka 80 procent av alla inträdesansökningar inkom via vår hemsida *brf.net*.

Fördelningen mellan män och kvinnor var vid årets slut enligt följande:

Män	11 738
Kvinnor	18 728
Totalt:	30 466

Antalet medlemmar per avdelning såg ut enligt följande:

Avdelning	Medlemmar 2017-12-31	Ökning/Minskning i procent
01/Väst	4037	-0,91%
02/Stockholm-Gotland	8843	1,13%
05/Syd	4387	0,71%
20/Nord	2096	-2,47%
27/Mitt	3066	0,07%
30/Mälardalen	2799	-1,72%
31/Karlstad	2335	-3,95%
55/Öst	2903	-1,29%
Totalt	30 466	-0,46%

Medlemmarnas medelålder i förbundet under 2017 var 42 år.

Rekryteringsplan

Under 2017 har det varit stort fokus på medlemsutvecklingen i förbundet. Vi jobbade enligt satt rekryteringsplan och arbetet tog bra fart. Under 2017 kom förbundet igång med den breda rekryteringsutbildningen ”Våga Värva”, som togs fram under 2016. På medlemsinträdesblanketterna började förbundet i större utsträckning att använda värvningskoder vid rekryteringsinsatser, i syfte för avdelningarna att kunna mäta effekterna av olika aktiviteter. Förbundet deltog vid Hotell- och restauranghögskolans rekryteringsmessa i Grythyttan tillsammans med a-kassan HRAK. En arbetsgrupp för ansvar och uppföljning startades och ett möte genomfördes under året. HRF deltog vid en tvärfacklig organiseringskonferens på Runö Folkhögskola och från förbundet deltog Marina Nilsson och Daniel Jernström. Den årliga medlemsenkäten visade på delvis förbättrade siffror jämfört med medlemsenkätundersökningen från 2016.

Medlemsutvecklingsrådet

Under 2017 har arbetet med HRF:s medlemutvecklingsråd fortgått. I medlemsutvecklingsrådet sitter representanter från alla förbundets avdelningar samt förbundskontoret. Inom gruppen delas erfarenheter, idéer och framtida planer diskuteras.

Städveckan

Under 2017 har förbundet arbetat med kampanjer vars syfte delvis har varit att rekrytera fler medlemmar. En av dem är städveckan #schystastädvillkor, som är ett samarbete med Nordiska Unionen och vår yrkesinternational IUL, som genomfördes under oktober månad. I samband med städveckan togs en enkätundersökning fram om hotellstädares arbetsmiljö. Den skickades ut via nyhetsbrev till samtliga medlemmar som var registrerade som hotellstädare (624 st) samt delades ut vid arbetsplatsbesök (47 st). Totalt nådde enkäten 667 respondenter varav 403 besvarade den. Enkäten har resulterat i en rapport som släpps under 2018.

Stora värvaradagen

Den 7 december hade förbundet för andra året i rad den Stora värvaradagen. Avdelningarna planerade själva sitt respektive upplägg och det fanns möjlighet att få besök av arbetsutskottet om så önskades. Förbundskontoret förmedlade ett gemensamt material till denna dag. Inför värvaradagen infördes en kampanjkod och under dagen värvades 13 nya medlemmar under den koden.

Valet 2018

Under 2017 utsågs Daniel Jernström och Gustav Öberg till förbundets valledare. Daniel Jernström genomgick LOs centrala utbildning för valledare. Vid förbundsstyrelsens sammanträde den 27 november fastställdes förbundets valplan 2018.

Förbundets utvecklingsarbete

Verksamhetsplanering och verksamhetsuppföljning

En gemensam verksamhetsuppföljning av verksamhetsåret 2017 genomfördes i maj och verksamhetsplanering inför 2018 genomfördes för avdelningarnas ordförande och kassörer. Under uppföljningsdagen följdes förbundsstyrelsens mål kopplat till avdelningarnas verksamhetsplaner upp. Dagen gav även tid för erfarenhetsutbyte och lärande att ta med för årets resterande verksamhet. På verksamhetsplaneringsdagen jobbade avdelningarna med förbundsstyrelsens inriktningsmål för kommande verksamhetsår. Vad inriktningsmålen kommer att innebära för respektive avdelning var en av punkterna för dagen.

Studieorganisation

Studieåret 2017 präglades av avtalsrörelse och demokratiarbetet inför kongressen 2018. De studieansvariga träffades två gånger under året. Februariträffen genomfördes tillsammans med ansvarig assistent och ombudsman för avdelningen och temat var lärande/beslut från studieutredningen. 5-7 september genomfördes VISA (vidareutbildning för studieaktiva) på Runö folkhögskola tillsammans med övriga LO-förbund, LO och ABF.

Studieansvariga 2017:

- Sheragim Madani, Väst
- Kajsa Bysell och Anna Hjortheden, Stockholm-Gotland
- Amanda Ekman, Syd (t.o.m. september)
- Mathias Westbrand Emilsson, Nord
- Thomas Molinder, Mälardalen
- Anette Gustafsson och Madalena Eriksson, Karlstad

Centrala ungdomsverksamheten

Den centrala ungdomskommittén har träffats vid tre tillfällen samt under LOs ungdomsforum den 22–24 november. Under 2017 fanns inget beslut på vilka som ingick i den centrala ungdomskommittén. En ny central ungdomskommitté ska tillsättas under 2018. I

LOs centrala ungdomskommitté representerades HRF av Moa Sahlin samt Daniel Jernström (vikarie) och från och med 25 augusti representerades förbundet av Marina Nilsson.

Skolinformation

Förbundskontoret har under 2017 samordnat utskick och information till skolor gällande skolinformation. Under tidig höst har förbundet gjort ett samlat utskick till samtliga gymnasieskolor som erbjuder Hotell- och turismprogrammet eller Restaurang- och livsmedelsprogrammet. Totalt har vi genomfört 57 skolinformationer och träffat cirka 800 elever.

Studiestipendium

2017 inrättade vi ett studiestipendium för elever som läser en branschriktad yrkesutbildning inom någon av våra branscher. För att kunna söka stipendiet behöver eleven också vara medlem i HRF. Ansökningarna bereds av den centrala ungdomskommittén och stipendiet delas ut för första gången i maj 2018.

ESF-ansökan

Arbetsutskottet fattade 2017 beslut om att söka medel via Europeiska socialfonden (ESF). Syftet är att ge företag möjlighet att utbilda sin personal utifrån företagets och individens behov. HRF hoppas att projektet ska leda till att personer utvecklar sina kompetenser genom utbildning och utifrån individuella behov och förutsättningar.

Tidsplanen för projektet ser ut enligt följande:

2017-12-20	Projektansökan lämnas in
2018-04-01	Om ansökan bifalles, påbörjas en förstudie
2018-04 till 2018-10	Förstudie
2018-10 till 2020-12	Genomförande av utbildningsinsatser efter företagets och individernas behov
2020-12 till 2021-03	Utvärdering av insatserna

Besked från ESF beräknas i februari 2018.

Arkivhantering

Under tre veckor i maj hade HRF hjälp av Ellinor Nilsson (arkivkonsult) från Arbetarrörelsens arkiv (ARAB). Hon bistod med att ta fram rutiner kring arkivering och ge råd om vad som behöver bevaras, gallras och/eller registreras. Vi fick information om elektroniska handlingar och

vad som hittills är arkiverat hos ARAB samt därtill hjälp med praktiskt arbete i att samla ihop och ordna diverse handlingar i förbundets närarkiv. Utifrån gällande regelverk för arkivering uppdaterade vi HRF:s dokument- och arkivhantering.

Fackets hjälptelefon

Under året har vi haft ansvar för fackets hjälptelefon med undantag för sommarmånaderna juni, juli, augusti då hjälptelefonen återgick till LO. Fackets hjälptelefon innebär att ta emot samtal/mejl och förmedla dem vidare till rätt organisation eller myndighet. Flertalet samtal rör HRF:s egen bransch. De vanligaste frågorna bland dessa samtal har handlat om provjobb utan lön, raster och vad du bör göra om du inte får din lön.

Det huvudsakliga uppdraget med Fackets hjälptelefon har varit att förmedla samtal vidare. De vanligaste förekommande frågorna är organisationstillhörighet, uppsägningstid och enklare försäkringsfrågor. De flesta som ringer är personer som främst tillhör eller ska tillhöra fackförbunden: HRF, Handels, Kommunal eller Unionen.

Medlemsservice

Under året har en ökning skett av administrativa ärenden berörande inträden, utträden, hantering av avtalsfrågor, inkomst-, medlems och uppdragsförfrågningar. Under året har cirka 18 000 in- och utträden handlagts. En uppföljning och utvärdering av tidigare inrättade digitala tjänster har gjorts. Gällande medgivande för autogiro som betalsett bland medlemmar har det under året ökat stadigt. I december infördes E-faktura som betalsett av medlemsavgiften.

Under hela året har ett arbete pågått med VERA-förvaltning, som är vårt administrativa system för medlems- och avtalsregister, för att automatisera manuella rutiner och säkerställa kvalitén.

Medlemsservice har haft en hög servicegrad med återkoppling inom 24 timmar oavsett ärendets art eller serviceanspråk. Under hösten infördes så kallade temamånader vilket innebär att Medlemsservice informerar extra om ett specifikt tema i kontakten med medlemmar.

Utvecklingsprogram

Under våren utsågs 15 anställda att gå en tvådagarsutbildning i service och bemötande. Målet med utbildningen var att maximera servicenivån och bemötandet i personliga möten, tal och skrift hos de anställda. Utvecklingsprogrammet bestod av en förstudie, två utbildningsdagar, egen träning med implementering i vardagen, personlig coachning och kvalitetsmätning samt uppföljning.

Under våren gick även tre av organisationens ombudsmän LOs ombudsmannautbildning. Det är en processutbildning som består av fyra huvudområden: värdegrund och ideologi, organisation, ledarskap och ombudsmannarollen. Utbildningen lägger stor vikt i att formulera rollen som ombudsman i den egna organisationen, tvärfacklig förståelse samt nätverk.

Organisationen har som tidigare år fortsatt sin satsning med det ”Hälsosamma HRF” för anställd personal. Hälsosamma HRF är en långsiktig satsning där den anställdes arbetsmiljö och välmående står i fokus. Alla anställda erbjöds under året en individuell kroppsscanning som mäter kroppssammansättningen samt ett deltagande i Mats Race, där organisationen hade ett samarbete med företaget Mats Vision. Mats Race är en onlinetävling där du som individ peppas, triggas samt får tips på hur du ska komma i balans och leva sunt. 77 procent av alla anställda i HRF deltog i Mats Race. 31 procent av dessa personer fick en extra individuell coaching på 12 veckor. Efter utvärdering har vi kunnat utläsa positiva resultat.

Ledningens utvecklingsarbete

Under 2017 startade förbundet ett utvecklingsarbete för att tydliggöra och stärka ledningskulturen, enligt förbundsstyrelsens fastställda rekryteringsplan. Utgångspunkten är att förbättra förutsättningarna för förbundets uppdrag i att vara en organiserande organisation med utgångspunkt från arbetsplatsen.

Hotell- och restaurangbranschen befinner sig i en stark tillväxtfas. Ett starkt fackförbund är en förutsättning för schysta villkor. Fler behöver bli medlemmar i HRF och därmed behöver förbundet förbättra sin verksamhet med avseende på bemötande av de som redan är medlemmar och de som är potentiella medlemmar. I samarbete med Campus Bommersvik har ett program tagits fram där ett antal utvecklingsområden har identifierats. Prioriterade utvecklingsområden har varit utvecklandet av ledning och styrning i syfte att möta det stöd som efterfrågas på arbetsplatserna, förstärkning av samarbetet i ledningsgruppen i syfte att bättre kunna förflytta organisationen i önskad riktning och skapande av förutsättningar för uthålligt långsiktigt arbete.

Förbundsstyrelsen beslutade under 2016 att organisationens ekonomi behöver utredas. HRF befinner sig sedan en längre tid tillbaka i en situation där behoven är större än resurserna. En arbetsgrupp tillsattes i januari 2017 för att genomföra en ekonomiutredning. Direktivet för ekonomiutredningen var att ”göra en genomlysning av förbundets ekonomi och medlemsavgiftssystem utifrån beslutade strategier, antagen budget och övriga beslut”.

Delrapporter har lämnats till förbundsstyrelsen kontinuerligt under 2017.

HOTELL- OCH RESTAURANGFACKET

Förbundsstyrelsen beslutade om en höjd medlemsavgift den 12 juni 2017. Höjningen är ett delbeslut i en process som bland annat ska se över hela strukturen och modellen för att ta ut medlemsavgifter. Utredningen är pågående och målet är att hitta vägar till en stärkt och långsiktigt hållbar ekonomi.

Kommunikation och opinion

Avtalsrörelsen

2017 inleddes med avtalsrörelse. På vår hemsida samlades nyheter, avtalskrav och information om avtalsrörelsen på en egen avtalssida. Detta för att stärka förståelsen och kännedomen om avtalsrörelsen främst för våra medlemmar, men även för andra så som journalister och arbetsgivare. Jämfört med tidigare avtalsrörelser utvecklade vi vår digitala kommunikation i sociala medier genom att använda och publicera fler videos och bilder. Vi såg en bra spridning och interaktion i allt som publicerades. När vi varslade om strejk fick vi ett starkt stöd genom LO-samordningen och som syntes med kraft i sociala medier. Under hashtagen ”BackaHRF” publicerades och delades tusentals inlägg. Samtliga LO-förbund publicerade flertalet bilder och videos där de uttryckte sitt stöd till HRF, stödinläggen delade vi på HRF:s centrala facebook-sida där vi öppet tackade för stödet. Detta för att skapa en maximal spridning och synlighet till det kraftfulla stöd HRF hade under avtalsrörelsen.

Sociala medier

HRF finns representerade på Facebook, Instagram och Twitter. På vår centrala facebook-sida ökade antalet gilla med cirka tusen personer. Sista december 2017 hade vi nästan 5 000 gillamarkeringar. Våra inlägg har i genomsnitt ökat i spridningsbrett och interaktion jämfört med tidigare år. Detta är positivt då bra synlighet på facebook stärker HRF:s varumärke. Vi har utvecklat kommunikationen genom att använda oss mer av rörlig bild och videos. Största spridningen på facebook gav ett bildinlägg där vi skrev att HRF varslade om strejk. Vi nådde ut till nästan 47 000 personer, hade 944 gilla och 383 delningar (och det utan betald annonsering). Den video som fick störst spridning hade betald annonsering där en av våra medlemmar berättar om rädslan för att få arbetstiden hyvlad. Räckvidden var 21 106 personer (8 105 betald), 341 gilla och 54 delningar. I direktkontakten till medlemmarna på facebook har vi förbättrat kommunikationen genom att ha aktiverat ett automatiserat svar med kontaktuppgifter. Därtill svarar vi med ett personligt meddelande. På Instagram ökade vi med cirka 150 följare till totalt 515 stycken. Flest gilla på Instagram, 84st, fick en bild om att vi tecknat avtal med svenska Joe & The Juice.

Kampanjer och opinionsbildning

Vi har drivit flertalet lyckade informationskampanjer och skapat opinion i viktiga frågor som berör HRF:s medlemmar. Kampanjstrategin har i samtliga fall varit genom spridning av

information och bilder i flera kanaler. Kommunikationskanalerna har primärt varit via facebook, nyhetsbrev och nyhetsinlägg på vår hemsida. Denna typ av tillvägagång sett har visat sig lyckat och något vi kommer fortsätta med under 2018. Genom kampanjer har vi synliggjort HRF som organisation, vår verksamhet och betydelsefulla frågor för branschen och våra medlemmar. De största kampanjerna under 2017 var *Sluta hyvla*, *Schysta städvillkor* och *Not on the menu*.

Sluta hyvla-kampanjen drevs i mars och april i samband med avtalsrörelsen och den togs fram tillsammans med Handels och GS-facket. Sluta hyvla uppmärksammade och tydliggjorde problematiken med arbetsgivare som hyvlar anställdas tjänster. Kampanjen drevs via en framtagen kampanjhemsida, inlägg i sociala medier, debattartiklar och egna nyhetsinlägg. Kampanjen fick stark genomslagskraft både på sociala medier och i traditionella medier. Frågan nådde även upp på regeringsnivå där arbetsmarknadsministern lyfte problematiken.

Schysta städvillkor, där hotellstädares arbetsvillkor lyfts, drev vi för fjärde året i rad. Vi hade en bra spridning i sociala medier, trots att den i tid sammanföll med ett pågående strejkvarsel i avtalsrörelsen. Till kampanjen publicerade vi en tillhörande enkätundersökning på vår hemsida och som även skickades ut som nyhetsbrev till medlemmar som då arbetade som hotellstädare.

Not on the menu-kampanjen togs fram tillsammans med Nordiska Unionen (NU HRCT) och lyfte problematiken med sexuella trakasserier och kränkningar i vår bransch under julbordstider och med ett särskilt fokus mot gäster. Kampanjen fick stark genomslagskraft både i sociala medier och traditionella medier.

Frågan om sexuella trakasserier dominerade under november och december, mycket tack vare MeToo-rörelsen. HRF såg det som positivt att denna viktiga fråga lyftes. Det gav oss möjlighet att prata om problematiken i vår bransch och vad vi kan göra för att stoppa och förebygga detta. Vår ledning närvarade och blev intervjuade i flera av Sveriges största medier. Däribland Aktuellt och SVT Morgonstudion, TV4 Nyheterna och SR Studio Ett samt tidningarna Aftonbladet, Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet.

Språköversättning

En viktig del i HRF:s kommunikation är att ha material översatt till andra språk. Vi verkar i en mångkulturell bransch där flera av våra medlemmar har rötter i andra länder. Därför har vi utvecklat vårt informationsmaterial och tagit fram foldrar och broschyrer på flera språk. I vår interna kommunikation till medlemmar under avtalsrörelsen översattes Avtalsnytt till både engelska och spanska. Vår konfliktfolder översattes till engelska, spanska, thailändska, arabiska

och ryska. I övrigt material som tagits fram har flertalet foldrar översatts till engelska. Därtill har vi uppdaterat och förnyat den engelska sidan på vår webb. Från och med 2017 är det möjligt att bli medlem i HRF via en engelsk medlemsansökan, både på webben och i pappersform. Vi kommer att fortsätta att ta fram ytterligare material på fler språk än svenska under 2018.

Grafisk identitet, bilder och informationsmaterial

Under 2017 har vi implementerat HRF:s uppdaterade grafiska profil som togs fram 2016. Ett bra verktyg i det arbetet har varit framtagningen av en webbshop. Webbshopen lanserades i september och finns tillgänglig för alla avdelningar och anställda. Där samlar vi tryckmaterial, foldrar, profilprodukter och kontorsmaterial. På det sättet möjliggör och förenklar vi att förbundet kommunicerar enhetligt med samma produkter och enligt HRF:s grafiska identitet. Webbshopen gör det också lättare för oss att förhålla oss till verksamhetens satta budgetar. Cirka 20 nya och uppdaterade foldrar och informationsaffischer har tagits fram. Samt så har vi uppdaterat utseendet på vårt Schysta Villkor-märke. Vi har också uppdaterat vår bildbank och köpt in nya genrebilder. Att använda levande bildsättning stärker HRF:s varumärke och bilden på oss som ett modernt och starkt fackförbund.

Webbplats

Vi har kontinuerligt uppdaterat samt utökat informationen på vår hemsida. HRF:s hemsida ska vara levande och korrekt. Därtill har vi sett över menyfält samt tydliggjort och förbättrat navigeringen för besökarna. Vi har även sett över och förbättrat funktionen och visningen på mobila enheter. 2018 har HRF kongress och under 2017 tog vi fram en separat webbplats för kongressen som lanserades i oktober. På kongresswebben har vi skapat ett separat nyhetsflöde, som samtidigt är integrerat med hrf.net. Därtill har vi möjliggjort att det går att skicka in motioner via kongresswebben.

Bildning

Facklig utbildning

Totalt har 1461 medlemmar genomgått en facklig utbildning under 2017 som arrangerats av HRF, ABF (både egen regi och tvärfackligt) eller LO. Detta är en liten ökning från 2016 då 1404 medlemmar deltog i en facklig utbildning.

Att notera:

- Tre avdelningar har fler medlemmar och blivande medlemmar i facklig utbildning än året innan, störst ökning står Avdelning Nord för. Under året har 105 (17 deltog 2016) medlemmar deltagit i någon av de grundläggande utbildningarna.
- 523 medlemmar deltog på en introduktionsutbildning och medlems- eller LO Ung-utbildning (422 deltog 2016).
- Avdelning Väst har under 2017 möjliggjort för medlemmar att delta i medlemsutbildning på lätt svenska.
- Fler avdelningar har genomfört både introduktions- och medlemsutbildningar på andra språk än svenska.

Det är oerhört viktigt att vi fortsätter att bilda våra medlemmar både med och utan förtroendeuppdrag. Utan kunniga medlemmar med god facklig grundutbildning ute på arbetsplatserna är det nästintill omöjligt att uppnå HRF:s vision och inriktningsmål: *"En bransch fri från problem och ett växande och självständigt HRF med en självklar roll i samhällsutvecklingen"*.

Introduktionsutbildning

126 (2016 deltog 110) medlemmar och blivande medlemmar deltog på en introduktionsutbildning anordnad av HRF eller tvärfackligt genom ABF eller LO.

Medlemsutbildning, LO ung-utbildning eller facklig-politisk medlemsutbildning

397 (2016 deltog 312) medlemmar deltog på en medlemsutbildning, LO ung-utbildning eller en facklig-politiska medlemsutbildning.

Utbildning för förtroendevalda

938 (2016 deltog 965) förtroendevalda har genomgått en utbildning som relaterats till sitt förtroendeuppdrag. 155 förtroendevalda har deltagit på en central utbildning anordnad av HRF eller LO.

Studier centralt

Kursnamn	Kurstillfällen	Män	Kvinnor	Totalt deltagare
Arbetsanpassning och rehabilitering	1	1		1
Arbetsrätt 1	1	1	1	2
Arbetsrätt 2	1	1		1
Arbetsrätt 3	1		1	1
Fackligt arbete i företagets styrelse 1 (FASF)	1	1		1
GAF 1	2	2	1	3
GAF 2	2	2	1	3
GAF 3	2	2	1	3
Grundläggande förhandlingsteknik	1		1	1
Handledarutbildning – pedagogisk vidareutbildning	1	13	9	22
Huvudskyddsombud 1	2	1	1	2
Insikter	4	4	1	5
Kurs för regionala skyddsombud	1	1	1	2
Kvalificerad klubbordförandebildning	3	6	10	16
Lag, avtal och förhandling	2	23	9	32
LO Ungdomsansvarigutbildning	1		1	1
MBL och arbetsmiljö i förhandlingsarbetet	1		1	1
Ungdomsforum	1	2	4	6
Vidareutbildning för skyddsombud 1	1		1	1
Vidareutbildning för studieaktiva (VISA)	1	2	5	7
Bommersvikakademin	1		1	1
Verksamhetsplanering	1	10	12	22
Verksamhetsuppföljning	1	11	10	21
Totalt	33	83	72	155

Studier lokalt

Avdelning 1 Väst

Kursnamn:	Kurstillfällen	Män	Kvinnor	Totalt deltagare
Bättre arbetsmiljö (BAM)	6	7	13	20
Försäkringsinformatörer FFM	1	5	14	19
Förtroendemannadag	1	11	34	45
Introduktionsutbildning	2		2	2
Jämställd för medlemmar	1	1	3	4
Klubbordförandedag	1	3	9	12
Konsumenträtt och privatekonomi	1		1	1
Med livet som insats	1		3	3
Medlemsutbildning	9	43	45	88
Medlemsutbildning Lätt svenska	1	7	11	18
Ordförandeutbildning	1	1		1
Organisationsdag	1	9	16	25
Pedagogisk ledare	1		1	1
Schyst efter jobbet	1	1		1
Skolinformatör LO	1	2		2
Skyddsombudsdag	1	10	23	33
Stress & Vila	1		3	3
Studieorganisatör	1	1		1
Styrelseutveckling/klubb. utb.	4	25	50	75
Ta ställning, säg ifrån!	2		2	2
Uppsökeridag 7 dec	1	3	3	6
Vald på jobbet	6	2	7	9
Vår trygghet	1	1	1	2
Summa	46	132	241	373

Avdelning 2 Stockholm-Gotland

Kursnamn:	Kurstillfällen	Män	Kvinnor	Totalt deltagare
Bättre arbetsmiljö (BAM)	1	5	5	10
Facket och samhället/Tvärfacklig	3	7	2	9
Förtroendemannadag	2	44	37	81
Grundläggande facklig utbildning (GFU)	4	15	17	32
Medlem i facket/HRF	6	48	45	93
Medlem i facket/Tvärfacklig	9	20	19	39
Om facket - LO ung	8	9	11	20
Om feminism - LO ung	1	2		2
Om försäkringar - LO ung	1		1	1
Om samhället - LO ung	5	1	5	6
RSO-utbildning	1		1	1
Skolinformations utbildning	1	1	1	2
Skyddsombudsdag	2	39	30	69
Summa	44	191	174	365

Avdelning 5 Syd

Kursnamn:	Kurstillfällen	Män	Kvinnor	Totalt deltagare
Bättre arbetsmiljö (BAM)	2	3	4	7
Demokrati - Så fungerar det	1	8	6	14
Förtroendemannadag	2	18	18	36
Grundläggande FFM	3	12	8	20
Introduktionsutbildning	1	3	2	5
Medlemsutbildning	3	18	24	42
Skolinformationsutbildning	1	1		1
Summa	13	63	62	125

Avdelning 20 Nord

Kursnamn:	Kurstillfällen	Män	Kvinnor	Totalt deltagare
Bättre arbetsmiljö (BAM)	1		1	1
Introduktionsutbildning	6	26	56	82
Klubbstyrelseutbildning	1	1		1
Medlem i Facket	4	2	6	8
Om Facket	4	1	12	13
Om samhället	1		2	2
Vald på jobbet	1		1	1
Summa	18	30	78	108

Avdelning 27 Mitt

Kursnamn:	Kurstillfällen	Män	Kvinnor	Totalt deltagare
Bättre arbetsmiljö (BAM)	1	1		1
Förtroendemannautbildning - (Alkohol- och droger i arbetslivet Alna)	1	15	15	30
Förtroendemannautbildning - (Sexuella trakasserier/lokal lönebildning)	1	10	15	25
Klubbstyrelseutbildning steg 2	1	6		6
Medlem i facket	2	2	2	4
Medlemsutbildning steg 1	1		1	1
Medlemsutbildning steg 2	1		1	1
Om facket	2	1	2	3
Skolinformatörsutbildning	1	1	3	4
Styrelseutveckling	1	3	7	10
Vald på jobbet	1	1		1
Summa	13	40	46	86

Avdelning 30 Mälardalen

Kursnamn:	Kurstillfällen	Män	Kvinnor	Totalt deltagare
Bättre arbetsmiljö (BAM)	2	1	1	2
Försäkringsinformatörsdag	1	1	9	10
Medlemsutbildning	3	6	2	8
Om facket - LO ung	2		3	3
Om feminism - LO ung	1		2	2
Om främlingsfientlighet - LO ung	1		2	2
Revisorsutbildning	1	1		1
Styrelseutbildning	1	2	3	5
Utvecklingsdagar förtroendevalda	2	5	21	26
Valberedningsutbildning	1	1	1	2
Vald på jobbet	4	1	3	4
Verksamhetsplanering	1	2	3	5
Våga värva	1	6	12	18
Summa	21	26	62	88

Avdelning 31 Karlstad

Kursnamn:	Kurstillfällen	Män	Kvinnor	Totalt deltagare
Förtroendemannadag	3	23	49	72
Styrelseutbildning	1	2	6	8
Summa	4	25	55	80

Avdelning 55 Öst

Kursnamn:	Kurstillfällen	Män	Kvinnor	Totalt deltagare
Bättre arbetsmiljö (BAM)	1	1	1	2
Fortsättningsutb. försäkringsinformatör	2	3	4	7
Förtroendemannadag	2	7	29	36
Medlemsutbildning	4	2	10	12
Skyddsombudsdag	1	9	8	17
Vald på jobbet	3	2	5	7
Summa	13	24	57	81
Totalt	159	531	775	1306

Branschfrågor

UHR

Förbundet verkar partsammansatt inom branschfrågorna ”yrkesutbildning och kompetensutveckling” genom Utbildningsrådet för Hotell och Restaurang (UHR). UHR:s huvuduppgift är att säkra att behovet av rätt kompetens tillgodoses för att besöksnäringen ska kunna fortsätta utvecklas och expandera med schysta villkor. Rådets sammansättning och uppgifter regleras av ett kollektivavtal mellan parterna. UHR är består av HRF, Visita, Unionen och KFO.

Under 2017 representerades HRF av:

Ordinarie ledamöter

- Pim van Dorpel
- Marina Nilsson
- Carina Wendle
- Johan Östman

Suppleant

- Henrik Frid

UHR har haft två rådsmöten under året och UHR:s arbetsutskott har haft åtta sammanträden. Marina Nilsson och Pim van Dorpel har representerat HRF i UHR:s arbetsutskott. Rådets huvudsakliga finansiering sker genom försäljning av böcker. Under 2017 gjorde UHR en hemställan till respektive part. Totalt söktes kapitaltillskott med 600 000 kronor varav parterna Visita, HRF och Unionen tog varsin del.

Worldskills

2017 deltog UHR i Worldskills, en yrkestävling för ungdomar upp till 23 år. Worldskills ägde rum i Abu Dhabi den 14-19 oktober. UHR deltog i två yrken: matlagning och restaurant service. För Sverige tävlade Gustav Leonhardt, 21 år från Stockholm, i matlagning. I grenen restaurant service tävlade Sofie Langkjaer, 20 år från Södra Sandby i Skåne. HRF representerades av Marina Nilson.

Rikslärarkonferens

Förbundet har genom UHR deltagit i Riksstudiedagarna den 6–7 oktober i Åre. Temat för 2017-års konferens var bransch och utbildning. Det var cirka 160 lärare och rektorer som tillsammans med parterna och Malmö Högskola utbytte erfarenheter och lärdomar.

Gästakademien

Gästakademien är UHR:s förlag för yrkeslitteratur som huvudsakligen är inriktad mot gymnasieskolan. Följande titlar finns för närvarande: Ansvarsfull alkoholservice, Boken om service, Drycker på menyn, Hotell, Konferens & Evenemang, Hotellskolan A, Livsmedelshygien, Logi, Marknadsföring av hotell och restauranger, Serveringskunskap och Service & bemötande. Ingen ny bok skrevs under 2017.

Rådets huvudsakliga finansiering för sin verksamhet sker genom försäljning av böckerna. Under 2017 har Gästakademien ökat sin försäljning.

Validering/Gesäll

UHR:s valideringsmodell är kopplad till branschens gesällbrev, vilket innebär att om en person har en godkänd validering i respektive yrke så kan hen välja att ta ut ett gesällbrev. Det finns möjlighet för validering och gesällbrev i yrkena kock, servering, reception och konferens.

Snabbspåret

Snabbspåret är regeringens satsning på att få ut nyanlända i arbete. I samarbete med Arbetsförmedlingen valideras nyanlända med kockerfarenhet enligt den modell som UHR har arbetat fram. Detta är ett sätt att möjliggöra snabbare etablering på arbetsmarknaden för nyanlända med kockerfarenhet. UHR har under 2017 ansökt om främjandemedel från Arbetsförmedlingen för att arbeta med snabbspåret. För dessa medel har UHR bland annat anlitat konsult för implementering av snabbspåret i branschen.

UHR-utbildning AB

UHR utbildning AB har som ändamål att arbeta för att implementera och driva branschens framtagna valideringsmodell. Bolaget bildades den 10 februari 2015. Bolagets styrelse består utav representanter från huvudägarna: HRF 45 procent, Visita 45 procent och UHR 10 procent. I

bolagets styrelse sitter en representant från vardera parten med varsin suppleant. Styrelsen svarar ytterst för förvaltningen av bolagets angelägenheter. Verksamheten innefattar främst två delar; att anordna och genomföra yrkesbedömarutbildningar samt administrera webb-verktyget som yrkesbedömarna har som stöd i sin bedömning i valideringen. Bolaget har en anställd verksamhetschef på 100 procent. Verksamhetschefen ansvarar för dagliga arbetsuppgifter samt förbereder styrelsen inför, under och efter styrelsemöten.

BFUF

Besöksnäringens forsknings- och utvecklingsfond (BFUF) syftar till att främja vetenskaplig forskning, innovationer och utvecklingsprojekt inom branschen. HRF och Visita äger och finansierar fonden gemensamt.

Under senare år har fondens prioriteringar och arbete vässats. BFUF verkar i en bransch med stark tillväxt och stor utvecklingspotential och är nu en etablerad forskningsfinansierare. Fonden har en anställd, Stina Algotson, som är VD/verksamhetsansvarig. Under 2017 har Stina Algotson varit tjänstledig. Under hennes tjänstledighet ersattes hon av Eva Fohlstedt för löpande arbetsuppgifter enligt överenskommelse med styrelsen.

HRF:s styrelserepresentanter 2017:

- Malin Ackholt, ordförande till stämman 2017
- Pim van Dorpel
- Hans Kristiansson
- Rebecca Wallin
- Marina Nilsson, har varit adjungerad

BFUF beslutade våren 2017 om medel till fyra vetenskapliga projekt inom forskningsprogrammet ”Framtidens fysiska mötesplats” som BFUF driver tillsammans med Handelsrådet.

Utlysningen gjordes 2016:

- Attraktiv stadskärna genom platsinnovativa synergier, Luleå tekniska universitet
- Attraktiva arbetsgivare: Employer branding i handels- och besöksnäringen, Luleå tekniska universitet
- Den lilla stadens attraktivitet: vilken roll och betydelse har handeln och besöksnäringen?
Handels Forskningsinstitut

- Framtidens kundupplevelser: Digitalisering av tjänster i fysiska mötesplatser som ett sätt att skapa mervärde för både företag och kund, Karlstads universitet

Dessutom tilldelades tre utvecklingsprojekt medel 2017:

- Krogkoden
- Tillväxtverk 2.0
- Utbildning Hospitality Management (möjlighetsstudie)

Gymnasieskolan

Gymnasieskolans utbildningar fortsätter att minska i antalet sökande för våra branschprogram. Bristen på högskolebehörighet anges som största skälet, men även branschens ojämna och oschysta villkor anges också som skäl. Under 2016 släpptes gymnasieutredningen där man lägger förslag om att införa grundläggande behörighet på samtliga yrkesprogram. Regeringen har lämnat förslag på att göra samtliga yrkesutbildningar på gymnasiet grundläggande högskoleförberedande. Under 2017 fick samtliga programledamöter i Skolverkets nationella programråd, från HRF, möjlighet att föreslå en ersättare. Som ersättare för Micke Mossberg (Hotell och Turism, HT) valdes Marie Birgersson och som ersättare för Marina Nilsson (Restaurang och Livsmedel, RL) valdes Pim van Dorpel. Totalt har rådet träffats vid fyra tillfällen varav samtliga har varit heldagar plus en halvdags arbetsmöte.

Yrkeshögskolan

Under året 2017 har HRF träffat Myndigheten för yrkeshögskolan, bland annat för att diskutera dimensioneringen av yrkesutbildningar kopplat till våra branschutbildningar.

Universitet och högskola

HRF samverkar med universitet och högskolor bland annat genom att vara en part i Grythyttans branschråd. Därtill är vi till viss del i kontakt med Umeå universitet samt har inlett en dialog med Högskolan i Dalarna. Vårt samarbete i övrigt har framförallt handlat om att stötta elever som skriver uppsatser om ämnen som berör våra medlemmars intressen.

Kollektivavtal

Avtal 2017

HRF:s organisation i riksavtalsförhandlingar bestod av ett avtalsråd om 21 personer och arbetsutskottet samt delar av förhandlingsdelegationer i olika avtalsområden. Avtalsrådets uppgift var att utarbeta och sammanställa yrkandena på samtliga avtalsområden samt att lägga fram förslag på yrkanden till avtalskonferensen för fastställande. På avtalskonferensen som hölls i januari hade avtalsrådet och förbundsstyrelsen rösträtt, delegationerna hade närvaroplikt och förslagsrätt.

Visitans förhandlingsdelegation utgjordes av:

Jan Wallmark	Avdelning 01 Väst
Hans Kristiansson	Avdelning 27 Mitt
Kajsa Bysell	Avdelning 02 Stockholm-Gotland
Helena Aronsson	Avdelning 30 Mälardalen
Åsa Nilsson	Avdelning 55 Öst
Henrik Frid	Avdelning 01 Väst

Visita Turistsupplement utgjordes av:

Hans Kristiansson	Avdelning 27 Mitt
-------------------	-------------------

Svensk Handel förhandlingsdelegation utgjordes av:

Fredrik Waller	Avdelning 01 Väst
Svetlana Avramovic	Avdelning 02 Stockholm-Gotland
Amanda Ekman	Avdelning 05 Syd

Almega Spel förhandlingsdelegation utgjordes av:

Mathias Wennberg	Avdelning 01 Väst
Jorge Vazquez	Avdelning 02 Stockholm-Gotland
Jimmy Runnding	Avdelning 27 Mitt
Jaqueline Lenander	Avdelning 05 Syd

Almega Bingo förhandlingsdelegation utgjordes av:

Merdina Poljak	Avdelning 30 Mälardalen
Thomas Englund	Avdelning 30 Mälardalen
Jasmine Larsson	Avdelning 27 Mitt

Avtalsrådet utgjordes av:

Andreas Karlsson	Avdelning 01 Väst
Erika Flodin	Avdelning 01 Väst
Tupac Garcia	Avdelning 02 Stockholm-Gotland
Johan Östman	Avdelning 02 Stockholm-Gotland
Andreas Dits	Avdelning 02 Stockholm-Gotland
Mia Larsson	Avdelning 02 Stockholm-Gotland
Viktoria Melin	Avdelning 02 Stockholm-Gotland
Gustav Thusberg	Avdelning 05 Syd
Jimmy Runnding	Avdelning 27 Mitt
Petter Zetterqvist	Avdelning 27 Mitt
Jasmine Larsson	Avdelning 27 Mitt
Mathias Berntsen	Avdelning 30 Karlstad

Anne-Marie Åström	Avdelning 01 Väst
Madalena Eriksson	Avdelning 31 Karlstad
Camilla Lindström	Avdelning 31 Karlstad
Jenny Bergsten	Avdelning 27 Mitt
Jimmy Stenman	Avdelning 20 Nord
Sara Astner	Avdelning 27 Mitt
Lars-Robert Nordin	Avdelning 02 Stockholm-Gotland
Lena Åman	Avdelning 27 Mitt
Maria Olsson	Avdelning 01 Väst

LO-förbunden enades om gemensamma krav

LO-förbunden enades i oktober om gemensamma krav inför Avtal 2017. Kraven byggde på de långsiktiga mål som LO-styrelsen beslutade om 2015 för de närmaste tre kongressperioderna.

Beslutet man enades om var följande:

- Låglönesatsning: Alla löneökningar och ersättningar höjs med samma procenttal i avtalen med ett lägsta utrymme om x kr per månad. Brytpunkten mellan krontalshöjning och procentuell höjning ska sättas vid 24 000 kronor.
- Att gemensamma förhandlingar ska begäras med Svenskt Näringsliv angående avtalsförsäkringar och avtalspensioner.
- Att fastställa yrkanden inför förhandling med Svenskt Näringsliv rörande trygghet och omställning.

HRF:s riksavtalskrav i korthet

För att minska risken för lönekonkurrens och för att säkerställa en mer rättvis fördelning måste kollektivavtalets ställning på arbetsmarknaden stärkas. Förbundet krävde att samtliga ersättningar i avtalen, inklusive lägsta semesterlön, skulle höjas med ett procenttal motsvarande löneökningarna utan eventuell avräkning för förväntad löneglidning. Kravet bestod av en procentökning på samtliga löner, dock räknat från 24 000 kronor.

Utöver löneökningsskrav krävde förbundet ytterligare förändringar.

Förändringar gällande exempelvis:

- Tillsvidareanställningar ska vara huvudregeln och heltid en rättighet
- Begränsning av visstidsanställningar och ofrivillig deltid
- Stopp av hyvling
- All arbetstid under beräkningsperioden ska vara schemalagd
- Avsättning till Avtalspension SAF-LO ska framgå i lönespecifikation
- Röda dagar intjänas och utgår från anställningens ingående
- Städpersonalens arbetsorganisation ska förhandlas innan den fastställs av arbetsgivaren
- ”Frivillig övertid” tas bort ur bilagan *Årsarbetstid* samt ur *Turistsupplement*

Avtalskonferenser och ändringsförslag

Inför Avtal 2017 genomfördes sex regionala avtalskonferenser i hela landet. Cirka 350 förtroendevalda deltog på konferenserna. Bland annat diskuterades det på varje konferens vilka frågor som bör prioriteras vid denna förhandling. Framtidsrådets uppdrag gick igenom samt möjligheterna till medlemsrekrytering i samband med avtalsförhandlingarna.

Cirka 76 ändringsförslag inkom till förbundet via webben, som samtliga medlemmar hade möjlighet att skriva och skicka in. Förhandlingsdelegationen sorterade och prioriterade bland kraven och lämnade sedan förslag om yrkanden till avtalsrådet. Under hösten 2016 genomfördes två utbildnings- och arbetstillfällen för förhandlingsdelegationerna och avtalsrådet. Avtalsrådet träffades 11 januari 2017 för att arbeta ihop alla yrkanden till ett hållbart förslag inför avtalskonferensen den 12 januari 2017.

Avtalsutväxling den 7 februari

- Visita och HRF växlade avtalsyrkanden den 7 februari 2017.
- Nytt avtal med Visita tecknades den 18 april 2017.

Varsel: Visita Riks och Almega Spel

Den 5 april varslades Visita om strejk på 19 företag i sex avdelningar. Strejk skulle utbryta den 19 april klockan 06.00 om ingen uppgörelse nåts innan dess. Orsak till varslet var att Visita inte accepterade låglönesatsningen enligt LO-samordningen. Nytt kollektivavtal tecknades mellan parterna den 18 april 2017.

Den 10 oktober varslades Almega Spel om strejk, blockad mot nyanställning samt blockad mot inhyrning av personal. Varslet omfattade samtliga statliga casinon, Casino Cosmopol. Konflikten skulle utbryta 20 oktober klockan 08.00 i Malmö samt 27 oktober klockan 08.00 i Stockholm, Göteborg och Sundsvall om ingen uppgörelse nåts innan dess. Nytt kollektivavtal tecknades 18 oktober 2017.

Bemanningsavtalet

Nytt avtal om löner- och anställningsvillkor tecknades för perioden 1 maj 2017 till och med den 30 april 2020. Avtalet följer LOs och Svenskt Näringslivs rekommendation till arbetsmarknadens parter i avtalsrörelsen 2017. Avtalet innebär att bemanningsanställda och ordinarie personal har samma villkor, dessutom blir det en extra pensionsavsättning för bemanningsanställda. Parterna blev även överens om att tillsätta en arbetsgrupp om arbetsmiljö under avtalsperioden. Syftet är bland annat att främja det systematiska arbetsmiljöarbetet genom att sprida goda exempel.

HRF:s och Visitas Framtidsråd

Under avtalsrörelsen 2016 kom HRF och Visita överens om att genomföra ett gemensamt utvecklingsarbete under namnet Framtidsrådet. Rådet arbetar i fyra år från och med år 2016 till att börja med. En viktig utgångspunkt i arbetet är att parterna är överens om att ”andelen tillsvidareanställda på heltid ska öka”. Ett bredare syfte med arbetet är att besöksnäringen ska fortsätta växa och bli en svensk basnäring.

Arbetet leds av ett presidium som består av HRF:s förbundsordförande och Visitas VD. I september höll HRF och Visita en inledande heldagsdiskussion med ett brett deltagande från båda parter. Därefter började fyra arbetsgrupper arbeta efter de teman som slås fast i vår överenskommelse med Visita:

1. Kollektivavtal, där HRF företräds av Per Persson, Eva-Lotta Ramberg och Susanne Bali.
2. Säkerställ branschens kompetensförsörjning, där HRF företräds av Susanne Blom.
3. Attrahera och behåll framtidens medarbetare, där HRF företräds av Marina Nilsson.
4. Dra nytta av digitaliseringens möjligheter, där HRF företräds av Pim van Dorpel.

I gruppen ”Säkerställ branschens kompetensförsörjning” har arbetet kommit igång.

Vi har tagit fram en gemensam rapport som ska besvara följande frågeställningar:

- Vilka yrken finns år 2030 och vilken kompetens behövs för att utföra dessa?
- Vem/vilka ansvarar för framtidens utbildning och hur kvalitetssäkras den?
- Vilka förändringar behövs i utbildningssystemen för att bättre möta upp mot behovet av kompetens?

Rapporten finansieras av BFUF, parternas gemensamma forskningsfond. Projektledarna i gruppen har träffats kontinuerligt och under året har man hållit två workshops kopplat till rapporten. Rapporten förväntas vara klar i början av 2018.

Förhandlingsresultat centrala ärenden

Under 2017 låg antalet centrala ärenden strax under antalet ärendet jämfört med året innan. Tvisterna rör bland annat uppsägningar/avsked, utebliven lön- och semesterersättning, felaktig anställningsform avseende enstaka dagar, brott mot kollektivavtalet, brott mot turistsuppletet och diskriminering.

Försäkringsärenden

Förbundet har handlagt försäkringsärenden gällande både socialförsäkringarna och avtalsförsäkringarna (AFA). Handläggningen har skett på sedvanligt vis genom rådgivning, tvister med AFA, begäran om omprövning av Försäkringskassans beslut, överklagan till förvaltningsrätterna, begäran om prövningstillstånd och överklagan till kammarrätterna.

Förbundet ser ingen minskning i antalet inkommande ärenden avseende indragen sjukpenning. Försäkringskassan fortsätter att dra in sjukpenningen från dag 180 respektive dag 365 och oftast med hänvisningen att personen kan ta ett normalt förekommande arbete. Begreppet normalt förekommande arbete har kritiserats och kommer att få prövning i högre instans under kommande år.

Förbundet beviljades prövningstillstånd i kammarrätten i två olika mål gällande arbetsskada. Båda ärendena är principiellt viktiga för förbundets medlemmar då de avser olycksfall på arbetsplatsen under arbetstid. Det ena ärendet avser ersättning för tandskada och det andra ersättning för begravningshjälp. Avgörandena kommer i båda målen under 2018.

Statistik förhandlingsresultat, centralt
Arbetsrätt

Inkomna	122
Pågående	53
Avslutade	105

Resultat arbetsrätt, SEK

Löner	130750
Lönegaranti	0
Rättegångskostnader	0
Rättsförlust	122598
Skadestånd	50000

Arbetsskadeärenden

Inkomna	5
Pågående	6
Avslutade	2

Försäkringsärenden

Inkomna	7
Pågående	8
Avslutade	7

Avdelningarnas förhandlingsresultat

Avd.	Antal förh.	Antal berörda medlemr	Löner- övertidslöner	Semester- ersättlöner	Ersättning LAS	Skadestånd	Antal konkurser	Antal berörda
01 Väst	572	843	837066,95	318654,25	179260	50000	25	4
02 Stockholm-Gotland	2391	1112	2443855,65	1915730,38	1600750	202146	6	11
05 Syd	657	1351	450905,42	488004,06	0	601616	3	5
20 Nord	286	411	542748	208550	0	75000	6	40
27 Mitt	420	1260	1986145	574511	0	27355	4	7
30 Mälardalen	563	447	555745	211990,9	0	120000	3	6
31 Karlstad	292	769	312335,5	298586,06	0	10000	10	8
55 Öst	404	892	310201,08	200358,91	13496	50000	1	1
Totalt	5585	7085	7439002,6	4216385,56	1793506	1136117	58	82

Statistik LO-TCO Rättsskydd AB

Förbundet har under året överlämnat 24 ärenden till LO-TCO Rättsskydd AB för handläggning. 19 ärenden är under pågående handläggning och 24 ärenden har avslutats under året. Totalt för 2017 har 38 887 000 kronor utverkats i ersättning till förbundets medlemmar.¹ Det ska noteras att av det totala beloppet om 38 887 000 kronor är 35 274 264 kronor den summa som förbundet blev stämnda på i skadestånd av ett bolag, men ärendet avslutades i domstol utan att förbundet fick betala skadestånd. LO-TCO Rättsskydd har i sin redovisning upptagit detta som ersättning till medlemmar.

Statistik AFA

TFA, AGS, AGB och TGL

Försäkring	Antal ersatta ärenden	Utbetalda ersättningar
TFA	1601	19 523 000
AGS dagsersättningar	3041	25 213 000
AGS månadsersättningar	2430	76 608 000
AGB	266	11 630 000
TGL	80	13 916 000

Definitioner

Antal ersatta ärenden

Antal ärenden som fått en utbetald ersättning under året

Utbetalda ersättningar

Summa av alla ersättningar som betalats ut under året inklusive särskild löneskatt och socialaavgifter

¹ Det ska noteras att av det totala beloppet om 38 887 000 kr är 35 274 264 000 kr en summa som förbundet blev stämnda på i skadestånd av ett bolag men ärendet avslutades i domstol utan att förbundet fick betala skadestånd. LO-TCO Rättsskydd har i sin redovisning upptagit detta som ersättning till medlemmar.

LO medel till Fora-projekt om pension och pensionsavsättning

2016 erhöll HRF särskilda medel från LO till försäkringsinformation. Nyttan med projektet är att säkerställa medlemmarnas/anställdas individuella pensionsrätter och rätten att placera pensionsavsättningen i fonder (SAF/LO pension). Förbundet ska under 2016 till 2018 tillsammans med lokalavdelningarna utarbeta enkla och effektiva kontrollrutiner för att säkerställa att individer blir inrapporterade till Fora. Detta för att ingen medlem ska gå miste om de kollektivavtalade försäkringsförmånerna samt att inbetalda premier är i nivå med gällande lönekostnader enligt bokslut för företaget.

Under 2017 har förbundet bland annat arbetat med att ta fram en bruttolista över företag i Umeå, Uppsala, Västerås, Norrköping och Linköping. Bruttolistan stäms av mot förbundets kollektivavtalsregister och ESA-registret. Förbundet har också börjat arbeta med bevakningen av ASL (Avtalspension SAF/LO) utifrån kollektivavtalsbundna företags inträden, överlåtelse, utträden ur arbetsgivarorganisationer, företagsnedläggelse och övriga förändringar i förbundets kollektivavtalsbestånd.

Under 2018 kommer förbundet att ha en annonssida i varje nummer av Hotellrevyn där vi informerar om AFA-försäkringarna och Avtalspension SAF/LO.

Kollektivavtalsteckning

Det totala antalet hängavtalsarbetsgivare har under 2017 totalt minskat med 710 stycken. Antalet arbetsställen som omfattas har minskat med 825 stycken. Antalet nytecknade hängavtal har totalt ökat med 95 stycken. Totalt berörs 4 131 företag med 4 294 arbetsställen, jämfört med föregående år där det fanns 4 841 företag som hade hängavtal med totalt 5 119 arbetsställen.

När det gäller företag som blir medlemmar i en arbetsgivarorganisation inom vårt verksamhetsområde har det totala antalet mellan 2016 och 2017 minskat med 110 stycken. Det är en stor minskning med 1 918 berörda arbetsställen.

Avtalsbeståndet 2017	Riks arbgiv.	Tecknat 2017	Riks arbpl.	Tecknat 2017
Visita	4096	534	4663	1170
Visita Turist	89	4	150	4
Visita Casino	3	0	9	0
KFO	48	1	53	8
Svensk Handel	11	2	30	2
Arbetsgivaralliansen	39	2	78	2
Livsmedelföretagen	207	5	228	5
IDEA	21	1	21	1
Folkets Hus och Parker	191	4	201	4
ALMEGA-FlygA LSG	2	0	7	0
ALMEGA Nöje	9	0	11	0
ALMEGA Bingo	18	0	76	2
ALMEGA Bowling	31	3	31	3
ALMEGA Spel	1	0	4	0
BAO	9	0	23	0
Samhall	1	0	10	0
Bemanningsavtalet	170	23	170	23
Summa	4946	579	5765	1224

Avtalsbeståndet 2017	Häng		Häng	
	arbgiv.	Tecknat 2017	arbpl.	Tecknat 2017
Visita	3963	534	4121	993
Visita Turist	1	0	1	0
Visita Casino	6	0	6	0
Visita Bingo	2	0	2	0
Visita Nöjesavtal	14	1	14	1
Visita Serveringsavtal	93	6	98	6
SRF	49	0	49	0
ALMEGA Nöje	1	0	1	0
ALMEGA Bingo	1	0	1	0
ALMEGA Bowling	1	0	1	0
Summa	4131	541	4294	1000

Arbetsmiljö

Besöksnäringens Arbetsmiljöråd, BAR

Sedan flera år samarbetar HRF, Visita och Unionen inom ramen för BAR och under 2017 har också Kommunal anslutit till gruppen och arbetsmiljöavtalet. BAR har under hösten haft ett sammanträde. Vid sammanträdet planerades fyra sammanträden för 2018. Bland annat har diskussioner i BAR förts om framtiden för skyddsombuden och de regionala skyddsombuden samt den fortsatta samverknings mellan parterna inom arbetsmiljöområdet. Detta med anledning av Svenskt Näringslivs rapport *"Dags att tänka nytt – ett modernt arbetsmiljöarbete kräver moderna regler och roller"*.

Samverkan inom LO

Inom LO samverkar förbunden på olika sätt. Miljö- och arbetslivsutskottet (MOA) har som huvudfunktion att vara ett samordnande och beredande organ under LOs styrelse för frågor som rör arbetsmiljö och arbetsorganisation. En undergrupp till MOA är gruppen för regionala skyddsombud (RSO). Där samordnas frågor om den regionala skyddsombudsverksamheten. Från HRF deltog, både i MOA och RSO-gruppen, Kent Johansson.

Den regionala skyddsombudsverksamheten och RSO-besök

Förbundet hade den sista december 2017 55 regionala skyddsombud. För att bedriva en bra RSO-verksamhet erhöll HRF cirka 5,4 miljoner kronor i statsbidrag via Arbetsmiljöverket. Beloppet fördelas genom LO enligt en fördelningsnyckel som togs fram i början av 80-talet. I början av 2015 beslutade LOs styrelse att tillsätta en utredning i syfte att se över kriterierna vid fördelningen av statsbidraget. Utredningen har fortsatt under både 2016 och 2017. Samma kriterier som tidigare har gällt för fördelningen under 2017. Utredningen lämnade under slutet av 2016 en rapport och förslag till nya kriterier till LOs styrelse. Efter detta har förbunden under 2017 på nytt gått igenom de olika kriterierna inom utredningsgruppen. För HRF:s räkning har Kent Johansson deltagit i utredningen.

Förbundets regionala skyddsombud har under året genomfört 611 arbetsplatsbesök och av dessa har bland annat 182 besök handlat om arbetstidsfrågor och schema.

Arbetsmiljöutbildning för ombudsmännen

För att stärka förbundets arbetsmiljö- och RSO-arbete har det under 2017 genomförts en kartläggning av ombudsmännens befintliga utbildningar inom arbetsmiljöområdet. Därefter har en planering gjorts för kommande utbildningsinsatser för de lokala ombudsmännen i deras roller som regionala skyddsombud. Ett möte med Runö Folkhögskola & Utbildningscenter har också genomförts och Runö har därefter fått i uppdrag att genomföra utbildningarna. Utbildningarna kommer att påbörjas under våren 2018 med en RSO-utbildning för samtliga lokalombudsmän i två omgångar.

Arbetsgrupp hotellstäd

Vid avtalsförhandlingarna under våren kom förbundet överens med Visita om att tillsätta en arbetsgrupp om hotellstädets arbetsmiljövillkor. Under året har arbetsgruppen genomfört två möten. Från förbundet har Kent Johansson och Marie Birgersson deltagit. Arbetsgruppen beslutade vid höstens möte att ta in det partsgemensamma arbetsmiljöorganet Prevent i arbetet. Prevent har getts i uppdrag att starta ett projekt kring hotellstäd (hotellrumsstäd). Ett första beslut mellan parterna i detta var att ge Prevent i uppdrag att ta fram en specifik checklista för hotellrumsstäd. Visita kommer att ta fram ett antal företag med hotell där Prevent kommer att göra en förstudie, bland annat genom intervjuer. Målet med arbetet kommer att vara att ta fram modeller och exempel på hur företagen, de anställda och förbundet kan arbeta med att förbättra arbetsmiljön för hotellstädare.

Referensgrupp i arbetsmiljöfrågor

Förbundet har tillsatt en referensgrupp i arbetsmiljöfrågor och ett första möte hölls under sen höst. Referensgruppen ska diskutera och arbeta med alla de arbetsmiljöfrågor som finns inom branschen. Bland annat genom att komma med förslag på hur HRF kan arbeta bättre inom arbetsmiljöområdet och med den regionala skyddsombudsverksamheten. Referensgruppen har bland annat börjat att titta på arbetsmiljöavtalet som vi har sedan 2006 med vår motpart Visita. Frågan gällande att fler arbetsgivare har börjat "utse" skyddsombud har också diskuterats i referensgruppen och så även frågan om hur vi bemöter detta.

Referensgruppen har representation från förbundets alla avdelningar samt från förbundskontoret. Efter förslag från avdelningarna har förbundsstyrelsen tillsatt ledamöterna i referensgruppen.

Ledamöterna är:

- Helen Murray, Avdelning 01 Väst*
- Bassem Majid, Avdelning 02 Stockholm-Gotland
- Gustav Thusberg, Avdelning 05 Syd
- Jimmy Stenman, Avdelning 20 Nord
- Petter Zetterqvist, Avdelning 27 Mitt
- Alejandro Quezada, Avdelning 30 Mälardalen
- Mathias Berntsen, Avdelning 31 Karlstad
- Roland Tergeland, Avdelning 55 Öst
- Kent Johansson, Förbundskontoret

*Helen Murray, Avdelning 01 Väst, lämnade uppdraget innan första mötet med anledning av hon fått en annan anställning.

Fokusfrågor, RSO-verksamheten

Inom ramen för förbundets arbetsmiljöverksamhet har det under året beslutats om att arbeta med fokusfrågor i den regionala skyddsombudsverksamheten vid besöken på arbetsplatserna. Detta arbete kommer att genomföras fullt ut under 2018, men en första omgång genomfördes under 2017 i samband med Skyddsombudens dag den 25 oktober. Antal förtroendevalda per avdelning presenteras nedan:

Avdelningarnas förtroendevalda

Avd.	Antal skyddsombud	Antal reg.skyddsombud	Antal platsombud utan förhandlingsrätt	Antal platsombud med förhandlingsrätt	Antal klubbar	Antal ledamöter i klubbstyrelser	Antal försäkringsinformatörer
01 Väst	78	14	0	20	15	83	43
02 Stockholm-Gotland	92	12	0	27	22	119	26
05 Syd	43	5	0	13	7	35	13
20 Nord	27	4	0	11	5	4	7
27 Mitt	38	6	0	10	11	45	21
30 Mälardalen	25	4	0	14	3	17	18
31 Karlstad	27	4	0	18	1	5	7
55 Öst	27	6	0	10	3	10	4
Summa	357	55	0	123	67	318	139

Internationellt arbete

2017 har fortsatt att präglats av stora flyktingvågor undan krig och oroligheter samtidigt som turister, resenärer, arbete och kapital fortsätter röra sig mer eller mindre obehindrat över nationsgränserna. Den fackliga rörelsen måste intensifiera det globala och transnationella samarbetet och stärka sin internationella solidaritet för en demokratiserad värld fri från förtryck. HRF:s engagemang internationellt är därför oerhört viktigt. Vi har ett aktivt deltagande i vår globala branschfederation, IUL, för arbetstagare inom livsmedelsproduktion, lantbruk och hotell, restauranger, catering och turism (HRCT). HRF bevakar medlemmarnas intressen även på den europeiska politiska arenan. Det sker inom branschfederationens europaregional, EFFAT (European Federation for Food, Agriculture and Tourism Workers) och genom LOs gemensamma arbete.

Den svenska modellen har sina motsvarigheter i alla nordiska länder, därför är verksamheten inom den nordiska regionala federationen, Nordiska Unionen (NUHRCT) också viktig för att kunna tala med en samlad nordisk röst i såväl Europa som globalt. HRF har under 2017 fortsatt representerats av Pim van Dorpel som blev vald till ledamot i NUHRCT:s styrelse vid dess kongress, Nordiskt Forum, under hösten 2016.

De nordiska länderna har under hösten 2017, inför julbordssäsongen, genomfört en gemensam kampanj i sociala medier mot sexuella trakasserier med #Notonthemenu. Kampanjen har fått mycket bra genomslag, även i traditionella media. Mer information om det finns under rubriken Kommunikation och opinion.

IUL – vår globala yrkesinternational

IUL, vår globala fackliga organisation, är en sammanslutning av hotell, restaurang, catering, turism, livsmedelsproduktion och lantarbetare globalt. IUL:s kontor är beläget i Geneve. IUL:s styrelse och sektors grupper arbetar med att stödja och förbättra villkoren för arbetstagaren i en globaliserad värld. HRF representeras i IUL:s styrelse av Malin Ackholt.

IUL:s 27:e kongress

HRF deltog på IUL:s 27:e ordinarie kongress med en delegation om fyra ombud samt en observatör, den 29 augusti till den 1 september. Ombud för HRF var Malin Ackholt, Pim van Dorpel, Mathias Westbrand Emilsson och Slobodanka Zlatanovic. Observatör var Emil

Bäckström. HRF deltog även på det förmöte som IUL:s kvinnokommitté höll, samt ungdoms- och hbtqmötet som anordnades för första gången.

IUL HRCT

Även inom IUL har diskussioner om sexuella trakasserier som ett arbetsmiljöproblem intensifierats och börjat att tas på allvar, särskilt efter det globala uppropet kring #metoo som under 2017 var centralt. Under året deltog förbundet i den globala kampanjen *Make upp my workplace*, som hade en särskild aktivitetsvecka i november. HRF samarbetade med Nordiska Unionen (NU HRCT). Kampanjens mål är att rekrytera hotellstädare till fackföreningsrörelsen och synliggöra hotellstädarnas arbetsmiljö och arbetsvillkor. Mer om det kan läsas under Medlemsutveckling – Städveckan. HRCT:s konferens i Palma, Mallorca som hölls i november resulterade i tre viktiga teman för HRCT-gruppen att fokusera på.

HRCT-gruppen ska:

- Fortsätta prioritera facklig organisering inom stora transnationella företag,
- Fortsätta att ta fram bra underlag för att bygga kampanj mot sexuella trakasserier och könsbaserat våld. Kvinnobaserat våld och våld i arbetet kommer det även att arbetas hårt med inom IUL då frågan ska lyftas under ILO:s årliga konferens 2018/2019,
- Tillsammans inom IUL ta striden för att reglera digitala plattformar på ett sätt så att arbetstagarna ska kunna ta tillvara på sina rättigheter och få socialt skyddsnät.

IUL/HRCT har två olika styrgrupper där förbundet har deltagit. En grupp för cateringföretag (Compass, Sodexo, Gate Gourmet m.fl.) och en andra grupp som behandlar Hotel Brands (Rezidor, Accor, Marriott/Starwood.). Mötet för Hotel Brands ägde rum i Geneve den 23 mars. Malin Ackholt och Emil Bäckström deltog från HRF. Mötet kom att behandla vilka olika strategier vi har för dessa bolag, nationellt och globalt. Mötet gällande cateringföretag ägde rum i Paris den 20 juni. Mötet kom till stor del att handla om ett globalt avtal med Sodexo gällande sexuella trakasserier, som skrevs under den 21 juni. Vi diskuterade även problematiken med terminsanställningar, som vi har i Sverige och det visade sig att samma problem finns i USA. HRF representeras inom IUL/HRCT av Malin Ackholt som är ordförande jämte Norberto Latorre från Argentina.

Globalt utvecklingsarbete

HRF är sedan många år en aktiv part i arbetet med att stärka den samlade fackföreningsrörelsen i hela världen. Detta gör vi på olika sätt och ett konkret verktyg är fackligt utvecklingsarbete. Medlemmar i HRF är beroende av starka fackföreningar i hela världen. En stark arbetsplatsorganisation inom exempelvis Sodexo Catering Group är lika viktig i Argentina som i Sverige för att förbättra villkoren för de anställda. Det fackliga löftet är globalt, därför måste vi hjälpas åt att bli starka i länder som har ett mycket tuffare klimat för fackligt aktiva än vad vi har i Norden.

HRF medverkar i utvecklingsarbeten i Sydostasien, Afrika och Latinamerika, tillsammans med Livsmedelsarbetarförbundet (Livs) och Kommunalarbetarförbundet (Kommunal) genom IUL. I alla projekt är jämställd representation och jämlikhet en bärande fråga i uppbyggnaden av demokratiska och oberoende fackföreningar. De metoder som används i organiseringsarbetet är i många delar tillämpliga även i vår svenska fackförening för bland annat organiseringsarbetet. För tredje året i rad har IUL:s kampanj för hotellstädare synliggjort den kvinnodominerade branschen inom hotellstäd även inom ramen för de utvecklingsarbeten som HRF är aktiva i.

Besöket till det afrikanska kvinnoprojektet under hösten 2016 i Tanzania visade på att HRF kan vara än mer behjälpliga genom att vara pådrivande i att kvinnoprojektet över 16 afrikanska länder och tre fackliga sektorer behöver fokusera mer på hotell- och turismsektorn. Under 2017 resulterade det i att HRF sökt utökad stöd från Sida via Union to Union för ett nytt projekt med HRCT-fokus i Östafrika, där systerförbund från Kenya, Uganda och Tanzania ska ingå. Det återstår fortfarande att se om ansökan av stödet beviljas.

HRF informerar även medlemmar, framförallt förtroendevalda, om det internationella arbetet och hur det hänger ihop med medlemmarnas vardag. För att stärka den kunskapen och lyfta de internationella frågorna har Hotellrevyn publicerat uppföljning av reportaget om HRF:s utvecklingsarbete med särskilt fokus på hotellstädare i Tanzania tidigt under 2017, samt andra insatser som HRF gör globalt. Våra medlemmar kan också följa vårt internationella arbete på vår hemsida och i sociala medier.

EFFAT

Genom HRF:s medlemskap i EFFAT har vi en större möjlighet att påverka EU-direktiv i de frågor som berör vår bransch i Sverige. Flera av EFFAT:s medlemsländer har under den gångna ekonomiska krisen i Europa fått reallönesänkningar och det har även inneburit ökad andel av visstidsanställningar, deltidsanställningar samt hushållsanställda, ofta under vidriga förhållanden.

HRF representerades av Malin Ackholt som ordförande och Pim van Dorpel som ledamot i styrelsen.

Schyst resande

HRF är en del av nätverket Schyst resande som arbetar med att informera om hur turister kan resa på ett sätt som gynnar den lokala ekonomin och skydda miljön, samt att påverka stora reseföretag att ta ett större ansvar för hållbarhet. Som konsument av turism och resor kan du bidra till en hållbar miljö och förbättrade anställningsvillkor, bland annat genom att ställa krav på att researrangören garanterar att anställda kan nyttja sin rätt att organisera sig fackligt, i enlighet med ILO:s kärnkonventioner. Som facklig organisation kan vi stödja våra fackliga kamrater i världen för rätten att organisera sig och arbeta för att fler företag tecknar internationella ramavtal, ett arbete som genomförs via IUL.

Schyst resande har haft ett stort genomslag under 2017 med ett flertal publicerade debattartiklar. Schyst resande gjorde en undersökning av turismens påverkan på alkoholkulturen i destinationsländer och andra negativa resultat på grund av turisternas höga alkoholkonsumtion som leddes av medlemsorganisationen IOGT-NTO. Övriga medlemsorganisationer i nätverket är Unionen, Union to Union, Fair Action, RealStars och Svenska Kyrka. Svenska Kyrkan har under 2017 meddelat att de tyvärr kommer att lämna samarbetet på grund av omorganisation och bristande resurser. Det är en stor förlust för nätverket eftersom Svenska Kyrkan når oerhört många inom sin medlemskår. Däremot blev den mindre organisationen RealStars medlemmar under 2017. RealStars arbetar mot trafficking och prostitution vilket är en problematisk fråga inom turismsektorn.

Under våren anordnade HRF ett Frukostmöte genom Union to Union och nätverket Schyst Resande om turismboomen i Burma/Myanmar: ”Så kan turismen bidra till hållbar utveckling i Myanmar”. Frida Karlsson från HRF deltog som föredragande och berättade mer om hotellarbetarens tuffa vardag – en grupp fackliga kamrater som HRF samarbetar med inom ramen för utvecklingsprojektet. Mötet är tillgängligt genom Union to Unions Youtube-kanal <https://www.youtube.com/watch?v=wIAI5oPVcq4>.

Hotellrevyn

Hotellrevyn är Hotell- och restaurangfackets medlemstidning och gavs ut med 10 nummer 2017. Alla medlemmar i HRF får tidningen hem med post. Dessutom skickas den till prenumeranter, hotell- och restaurangutbildningar och skolor. Tidningen går även till cirka 5 000 arbetsgivare som har hängavtal med förbundet. Antalet sidor per utgåva var 36.

Hotellrevyn.se

Under året publicerade redaktionen nyheter, reportage och annat material på sajten flera gånger i veckan. Antalet användare under 2017 var 202 276, vilket är en ökning med 23 procent jämfört med 2016. Under året gjordes nära sex av tio besök på sajten från en mobil. Hotellrevyn är med i den fackliga tidningsportalen fackliganyheter.nu. Där ingår 21 fackförbundstidningar.

Sociala medier

Hotellrevyn finns på Facebook, Twitter och Instagram. På Facebook är det nu cirka 900 personer som gillar Hotellrevyn, en ökning med nästan 200 från förra årsskiftet. Vi testade också att göra presentationsfilmer, vilket vi kommer att utveckla under 2018.

Tidningens innehåll

Hotellrevyns mål är att skildra medlemmarnas verklighet som yrkesmänniskor och som fackanslutna. Tidningen ska vara en informationskälla och ett verktyg för läsaren. Den ska ge en känsla av tillhörighet i förbundet och som anställd i branschen. Tidningen ska också spegla mångfalden bland medlemmarna och i hotell- och restaurangbranschen.

Här är några exempel ur innehållet 2017:

Vi har rapporterat om avtalsrörelsen, om rättsfall, arbetskraftsinvandring, psykisk ohälsa, brännskador, arbetsmiljö och sexuella trakasserier i branschen med mera. Vi har också skrivit om medlemsvärning, HRF:s ekonomi och om fackligt bistånd. Tidningen har porträtterat medlemmar som jobbar i exempelvis Malmö, Grebbestad, Jönköping och Rättvik. Läsarna har fått läsa om skidpatrullörer, baristor, kallskänkor, kockar, hotellstädare och andra branschyrken.

Under vinjetten ”Arbetslivsakuten” har experter tipsat om hur man ska hantera bland annat orättvis lönesättning, sjukskrivningar och frågvisa journalister.

Redaktionen gjorde också en enkätundersökning och rapporterade om skyddsombudens villkor i branschen.

Redaktionella samarbeten

I januari publicerades en artikel om att allt fler städare är visstidsanställda. Artikeln var resultatet av ett samarbete mellan Hotellrevyn, Fastighetsfolket, Kommunalarbetaren och Sekotidningen och grundades på specialbeställd statistik från SCB.

I mars publicerade Hotellrevyn och tio andra fackförbundstidningar artiklar under vinjetten och hashtaggen ”Striden om tiden”. Artiklarna handlade om arbetstid som en maktfråga i avtalsrörelsen.

Läsarundersökning

I november genomförde SKOP en läsarundersökning på uppdrag av Hotellrevyn. Drygt 400 medlemmar intervjuades per telefon och resultatet kan jämföras med tidigare läsarundersökningar. Läsningen har minskat jämfört med 2012 och 2006, men de som läser den tycker att artiklarna är lätta att förstå och en stor majoritet hyser stort förtroende för tidningen. Nio av tio tycker att utformningen är bra eller mycket bra.

Personal

Tidningen har fyra anställda, fördelade på 3,5 heltider. Anna Hjorth är chefredaktör och ansvarig utgivare. Sofia Andersson är formgivare och webbredaktör. Reportrar är Lisa Castilla och Ann Patmalnieks.

Tryckeri, teknik, miljö

Hotellrevyns samtliga utgåvor trycktes på V-tab i Vimmerby. Den tekniska processen är miljöcertifierad. Tidningen är också FSC-märkt, vilket innebär att tidningen och papperstillverkaren har anslutit sig till internationella regler om ett hållbart skogsbruk. Märkningen innebär även erkännande av fackliga och sociala rättigheter i alla led av produktionen. Hotellrevyn trycks på Svanenmärkt papper.

Distribution

Samtliga tidningar distribueras av Post Nord. Upphandling av porto sker i samarbete med LO Mediehus.

Annonser

Annonsförsäljningen sköttes av den nya samarbetspartnern DA Media. Tyvärr har annonsmarknaden varit svag och intäkterna minskade under året.

Upplaga

Tidningen är ansluten till AB Tidningsstatistik's upplagekontroll. 2017 var upplagan

34 900 exemplar. Detta var en minskning jämfört med 2016, och den förklaras bland annat av sjunkande medlemssiffror.

Förbundsstyrelse, revisorer och förbundets personal

Förbundsstyrelsen 2017-12-31

Ackholt Malin

van Dorpel Pim

Persson Per

Anders Korphed

Tural Kokulu

Bassem Majid

Jenny Bengtsson

Tom 2017-11-19

Malin Bastholm

Tom 2017-01-22

Sonja Berthsjö

From 2017-01-23

Bassem Majid

Stefan Andersson

Tom 2017-03-19

Kajsa Bysell

From 2017-03-20

Mathias Westbrand Emilsson

Sara Astner

From 2017-11-20

Revisorer

Auktoriserad revisor

Birgitta Bjelkberg,

Öhrlings Pricewaterhouse Coopers

Förtroendevalda revisorer

Karl-Erik Andersson

Margareta Granda Berg

Tom 2017-05-23

Marianne Sundelius

From 2017-05-24

Förbundets anställda 2017-12-31
Funktionärer:
Förbundskontoret

Ackholt Malin

Bali Susanne

Blum Irith

Bäckström Emil

Hansson Mats

Hjorth Anna

Johansson Kent

Nilsson Marina

Persson Per

Petterson Karin

Ramberg Eva-Lotta

Sahlin Moa

t o m 2017-08-24

van Dorpel Pim

Avdelning 01, Väst

Berge Mikael

Birgersson Marie

Collander Martin

Eriksson Christer

Frederiksen Anders

Vikarie

fr o m 2017-10-01 t o m 2017-10-30

Karlsson Agneta

Öberg Gustav

fr o m 2017-06-01

Avdelning 02, Stockholm-Gotland

Alaettin Aycicek

Arone-Contreras Noe

Cardenas Julieta

Creutz Cecilia

de Klonia Annika

Jernström Daniel

fr o m 2017-06-01

Melin Viktoria

fr o m 2017-06-01

Végvári Jozsef

Werner Conny

Tjänstledig fr o m 2017-06-19

Östberg Maria

Avdelning 05, Syd

Bergqvist Maria

Blom Susanne

fr o m 2017-01-01

Johansson Andreas

Möller Madeleine

Visstid t o m 2017-06-30 fr o m 2017-12-12

Nyberg Andreas

Vikarie t o m 2017-05-31

Svensson Johan

fr o m 2017-03-01

Wiklund Benny

Avdelning 20, Nord

Frederiksen Anders

Vikarie t o m 2017-09-30

Salonen Jouni

Vindelfors Malin

Föräldraledig t o m 2017-08-31

Avdelning 27, Mitt

Frederiksen Anders

fr o m 2017-11-01

Mossberg Micke

Olsson Anette

t o m 2017-12-31

Yvonne Soneson

Avdelning 30, Mälardalen

Klemse Zeljko

Kronberg Charlotta

Vikarie t o m 2017-05-31

Quezada Alejandro

Wendle Carina

Avdelning 31, Karlstad

Brandt Per-Olof

Lindquist Katarina

Avdelning 55, Öst

Andreasson Mikael		fr o m	2017-01-30	
Bengtsson- Ohlsson Lena				
Johnsson Stefan		t o m	2017-01-31	
Kjellander Peter	Visstid	t o m	2017-05-31	fr o m 2017-08-08
Löfqvist Ola				
Tergeland Roland				

Tjänstemän:
Förbundskontoret

Agirman Claudia				
Andersson Sofia				
Blomberg Marie				
Castilla Lisa				
Grenhed Robert				
Grimborg Petersson Jessica				
Gustavsson Anita				
Hedman Martin				
Hedström Joacim		fr o m	2017-01-01	t o m 2017-10-31
Hersén Åsa				
Högberg Christer		t o m	2017-09-11	
Ilias Maikel		fr o m	2017-11-27	
Jacobsson Anne				
Karlsson Frida				
Lagerborg Per				
Lörnbo Elin	Vikarie			
Mac Donald Lisa				
Norrby Cindy		fr o m	2017-05-02	
Patmalnieks Ann				
Petersen Berit				
Pettersen Magdalena				
Skjöld Roger				
Stockhaus Ulrika				

Avdelning 31, Karlstad

Wie Irene

Avdelning 55, Öst

Larsson Gunnie

Tsupukka Ann-Sofie

Aspiranter:

Förbundskontoret

Jernström Daniel

t o m 2017-05-30

Avdelning 01, Väst

Öberg Gustav

t o m 2017-05-30

Avdelning 02, Stockholm-Gotland

Melin Viktoria

t o m 2017-05-30

Konferenser och representation

Ombudsmannakonferens 9 maj

Ombudsmannakonferensen 2017 planerades utifrån att riksavtalet med arbetsgivarorganisationen Visita var tecknat. Konferensens syfte var att tillsammans med alla ombudsmän gå igenom de förändringar och nyheter som det nya kollektivavtalet innebär.

Verksamhetsuppföljning konferens 10 maj

Konferensen genomfördes med en fysisk träff på Norra Latin, i Stockholm den 10 maj. Avdelningsordförande tillsammans med kassörer träffade Policy- och verksamhetsenheten och delar från arbetsutskottet för att följa upp första delen av årets verksamhet.

EWC konferens för koordinatörer 15-16 juni

15-16 juni ägde en konferens för EWC koordinatörer rum i Belgrad. Deltagare från HRF var Emil Bäckström samt Susanne Bali. Mötet kom att handla om bland annat hur vi kan bli mer effektiva i samarbetet mellan nationerna och på så sätt utbyta erfarenheter.

Verksamhetskonferens 24 augusti

Avdelningsordförande och kassörer träffade Policy- och verksamhetsenheten och delar från arbetsutskottet för att planera 2018 års verksamhet utifrån förbundsstyrelsens fastställda verksamhetsramar. Konferensen genomfördes på Citykonferensen Ingenjörshuset i Stockholm den 24 augusti.

Personalkonferens 6–7 september

Personalkonferensen 2017 tog sikte på det Hälsosamma HRF med föreläsning om kroppens balans och kemi, arbetsrutiner i organisationen samt de nytecknade kollektivavtalen och försäkringar. Personalkonferensens syfte med fortbildning är för att skapa gemenskap och ett gott arbetsklimat för föreningens fortsatta utveckling.

Nordiska Unionens EWC seminarium

I oktober anordnade Nordiska Unionen ett EWC seminarium i Helsingfors. Mötet handlade om hur vi i Norden kan utveckla vårt samarbete i EWC-råden och vad Nordiska Unionen mer kan göra för EWC arbetet.

Deltagare från Sverige var:

Emil Bäckström, HRF:s förbundskontoret
Kajsa Bysell, Scandinavian Service Partner
Hanna Pedersen, Rezidor Hotel Group
Andrew Derek Routh, Scandic Hotels Group
Marianne Sundelius, Scandic Hotels Group
Ann-Sophie Johansson, Scandic Hotels Group
Mathias Berntsen, Nordic Choice Hotels
Helen Murray, Gate Gourmet Sweden.

Arbetsstagarrepresentanter i bolagsstyrelser:

Företag

Representant

Sodexo Aktiebolag

Johan Östman, ordinarie

Scandinavian Service Partner AB

Kajsa Bysell, ordinarie (fr.o.m. 2017-07-01)

Isabela Catalina Aldea, suppleant (fr.o.m. 2017-07-01)

Viktoria Melin, ordinarie (del av året)

Martin Storm, suppleant (del av året)

Rezidor Hotel Group AB

Göran Larsson, ordinarie

Ulf Petersson, ordinarie (fr.o.m. 2017-07-01)

Radisson Blu Royal Viking Hotel AB

Göran Larsson, ordinarie

Clair Pettersson, suppleant

Scandic Hotels Group AB

Marianne Sundelius, ordinarie

Andrew Derek Routh, suppleant

Svenska Spel AB (Casino Cosmopol)	Lina Vik, ordinarie Mathias Wennberg, suppleant
Skistar AB	Patrik Svärd, ordinarie
Gate Gourmet Sweden AB	Joakim Wennerholm, ordinarie (fr.o.m 2017-07-01) Helen Murray, suppleant (fr.o.m 2017-07-01) Helen Murray, ordinarie (del av året)
Västerort Snabbservice AB (McDonalds)	Bassem Majid, ordinarie
Liseberg Aktiebolag	Tural Kokulu, ordinarie
Varbergs Kusthotell AB	Carina Jansson, ordinarie Jonna Segergren, ordinarie
Fazer Food Services AB	Margareta Granda Sundgren, ordinarie (del av året)
LSG Sky Chefs i Sverige AB	Ali Wandí, ordinarie (del av året) Mikael Lingebrand, suppleant (del av året)
Förvaltningsaktiebolaget Tegelbacken (Sheraton)	Antonio Lopez Lopez, ordinarie Julian Edward K Bamford, suppleant
Aktiebolaget Nya Grand Hotel	Carola Hed, ordinarie (fr.o.m. 2017-07-01) Marcos Contreras, ordinarie (del av året)

Ledamöter i EWC (European Work Councils):

Företag	Representant
Scandinavian Service Partner AB	Kajsa Bysell, ordinarie (fr.o.m. 2017-05-23) Isabela Catalina Aldea, suppleant (fr.o.m. 2017-05-23) Viktoria Melin, ordinarie (del av året) Ann-Marie Åström, suppleant (del av året)
Rezidor Hotel Group AB	Hanna Pedersen, ordinarie (fr.o.m. 2017-05-23)
Scandic Hotels Group AB	Marianne Sundelius, ordinarie Andrew Derek Routh, ordinarie Irène Hansson, ordinarie Ann-Sophie Jonsson, ordinarie Karl-Erik Andersson, ordinarie
Gate Gourmet Sweden AB	Helen Murray, ordinarie
Fazer Food Services AB	Margareta Granda Sundgren, ordinarie (del av året)
LSG Sky Chefs i Sverige AB	Ali Wandí, ordinarie (del av året) Georgina Kumi, suppleant (del av året)
Compass Group AB	Linda Ekstrand, ordinarie

Årsredovisning 2017

Styrelsen för förbundet avger härmed följande årsredovisning.

Innehåll	Sida
Förvaltningsberättelse	56
Resultaträkning	61
Balansräkning	62
Kassaflödesanalys	64
Noter	65

Om inte särskilt anges, redovisas alla belopp i tusental kronor. Uppgifter inom parentes avser föregående år.

Förvaltningsberättelse

Information om verksamheten

Förbundets namn är Hotell- och restaurangfacket. Förbundsstyrelsen har sitt säte i Stockholm där även förbundskontoret ska finnas. Förbundet är en sammanslutning av alla arbetstagare som är anställda inom hotell, restauranger, casinon, kaféer, konditorier, turistanläggningar, bingo företag samt andra slag av nöjesföretag i Sverige.

Förbundets uppgift är att tillvarata medlemmarnas intressen på arbetsmarknaden och i näringspolitiska frågor inom förbundets organisationsområde. Förbundet ska därvid och i övrigt verka för en samhällsutveckling på grundval av politisk, social och ekonomisk demokrati präglad av jämlikhet och jämställdhet och en feministisk grundsyn.

För att fullfölja denna uppgift ska förbundet:

- organisera arbetstagare inom förbundets verksamhetsområde i enlighet med den av LOs kongress fastställda organisationsplanen
- genom studier, information och opinionsbildning främja medlemmarnas fackliga, politiska och kulturella utveckling
- sträva efter att sluta kollektivavtal med samtliga arbetsgivare inom förbundets verksamhetsområde såsom detta bestämts i LOs organisationsplan
- tillvarata medlemmarnas intressen i rättsliga frågor
- tillvarata medlemmarnas intressen i samhällspolitiska frågor
- genom anslutning till LO samarbeta med övriga till LO anslutna förbund samt tillse att förbundets lokala organisationer samverkar i organiserad tvärfacklig verksamhet i LO-distrikten
- upprätthålla kontakter med andra fackliga och ideella organisationer
- genom medlemskap samarbeta i internationella yrkesgemenskaper samt upprätthålla förbindelser med arbetstagare och deras fackliga organisationer i andra länder

Förbundets organisation

Förbundets beslutande organ är:

1. Kongressen
2. Förbundsstyrelsen

Förbundets lokala verksamhet utövas av avdelningarna. Kongressen ska bestå av 100 ombud som väljs i valkretsar för en treårig mandatperiod. Alla medlemmar är valbara till kongressombud.

Dock gäller att förbundsstyrelsen, funktionärer samt förbundets revisorer inte kan väljas till ombud men är skyldiga att närvara vid kongressen. Ordinarie kongress sammanträder vart tredje år.

Förbundsstyrelsen består av elva ledamöter varav förbundsordförande, vice ordförande och avtalssekreterare ingår i styrelsen utan särskilt val. Förbundsstyrelsen har under året haft 17 (14) protokollförda sammanträden. Arbetsutskottet har sammanträtt vid 17 (17) protokollförda tillfällen.

För granskning av förbundsstyrelsens verksamhet väljer ordinarie kongress för nästföljande kongressperiod två revisorer och två suppleanter för dessa. Förbundsstyrelsen utser en auktoriserad revisor och en suppleant för denne. Valda för kongressperioden 2014–2018 är Karl-Erik Andersson, Avdelning 55 Öst, och Margareta Granda Sundgren, Avdelning 02 Stockholm-Gotland. Valda suppleanter är Marianne Sundelius, Avdelning 31 Karlstad och Fredrik Waller, Avdelning 01 Väst. Auktoriserad revisor är Birgitta Bjelkberg, Öhrlings PricewaterhouseCoopers.

Väsentliga händelser under räkenskapsåret

Under 2017 inträffade inga väsentliga händelser som avviker från förbundet normala verksamhet. Om den, till exempel den avtalsrörelse som genomfördes under året, går det att läsa mer om i verksamhetsberättelsen som upprättats tidigare i detta dokument.

Främjande av förbundets ändamål under året

Tillvarata medlemmarnas intressen på arbetsmarknaden:

Under 2017 drev vi avtalsrörelse. Vi visade att det är HRF som har förslagen för att utveckla vår bransch. Våra avtalskrav var rimliga, genomförbara och absolut nödvändiga för att serviceproffs ska vilja stanna och utveckla besöksnäringen.

När det gäller hotellstäd genomfördes för fjärde året i rad en kampanjvecka inom detta område. Vi fick ett stort genomslag i traditionella och sociala medier.

Förbundet verkar partsammansatt inom branschfrågorna yrkesutbildning och kompetensutveckling genom Utbildningsrådet för Hotell och Restaurang (UHR). UHR:s huvuduppgift är att säkra att behovet av rätt kompetens tillgodoses för att besöksnäringen ska kunna fortsätta utvecklas och expandera med schysta villkor.

Organisera arbetstagare inom förbundets verksamhetsområde:

1 461 (1 404) medlemmar har under 2017 genomgått en facklig utbildning som arrangerats av HRF, både i egen regi eller tvärfackligt genom ABF eller LO.

Det har även genomförts introduktionsutbildning av medlemmar och blivande medlemmar. Där deltog 126 (110) stycken. 938 (965) stycken förtroendevalda har genomgått en utbildning som relaterats till sitt förtroendeuppdrag.

Sträva efter att sluta kollektivavtal med samtliga arbetsgivare inom förbundets verksamhetsområde:

Under 2017 tecknade HRF 1000 (535) Visita-hängavtal.

Medlemmar

Antal medlemmar:

Vid ingången av året hade förbundet 30 607 registrerade medlemmar. Vid årets slut hade förbundet 30 466 registrerade medlemmar. Det innebär en minskning med 141 (-420) medlemmar eller 0 procent (-1 %).

Medlemsavgifter:

Medlemsavgifterna var under året fördelat enligt följande klasser.

Inkomstklass	Månadsavgift	
	Fr.o.m. 1/8	T.o.m. 31/7
1. < - 8 699 (inkl. pensionärer fyllda 65 år)	199	199
2. 8 700 – 12 699	270	254
3. 12 700 – 22 699	365	336
4. 22 700 - <	390	349

Flerårsöversikt antal medlemmar:

År	Antal
2008	39 244
2009	35 877
2010	33 812
2011	33 007
2012	31 071
2013	29 711
2014	30 784
2015	31 027
2016	30 607
2017	30 466

Resultat och ställning

Resultatet för den fackliga verksamheten visar en förlust på – 13,4 mkr (– 29,1). Skillnaden i resultatet jämfört med föregående år är främst de minskade pensionskostnaderna. Inbetalda medlemsavgifter uppgår för verksamhetsåret till 110,0 mkr (107,0).

Förbundets resultat efter finansiella poster uppgår till 27,4 mkr (-7,7). Finansnettot uppgår till 40,9 mkr (21,4). Marknadsvärdet på förbundets värdepapper uppgår till 261,4 mkr (257,7), vilket motsvarar en förändring på 3,7 mkr (-1,6).

Till konfliktfonden har avsatts 0 mkr (0,0). Konfliktfonden uppgår till 220,4 mkr (220,4), i enlighet med av förbundsstyrelsen uppsatt mål.

Resultatdisposition

Resultatet för 2017 har av styrelsen disponerats på följande sätt (tkr):	
Årets resultat enligt resultaträkningen	20 687
Utnyttjande av ändamålsbestämda medel från föregående år:	
Kongressfond	780
Kongressfond	-1 500
Kvarstående belopp för året till balanserat kapital	19 967

Eget kapital

	Ingående balans 20170101	Årets resultat	Reserv- eringar	Utnytt- jande	Balanseras	Utgående balans 20171231
Dispositionsfond	4 768					4 768
Konfliktreserv	220 405					220 405
Kongressfond	4 914		1 500	-780		5 634
Utvecklingsfond	8 103					8 103
Övriga fonder	2 800					2 800
Summa ändamåls- bestämda medel	240 990		1 500	-780	0	241 710
Balanserat kapital	55 312				19 967	55 312
Årets resultat		20 687	-1 500	780	-19 967	19 967
Summa balanserat kapital	55 312	20 687	-1 500	780	0	75 279
Totalt eget kapital	296 301					316 989

Resultaträkning (tkr)

FACKLIGA VERKSAMHETENS INTÄKTER	Not	<u>2017-01-01--12-31</u>	<u>2016-01-01--12-31</u>
Medlemsintäkter		110 261	107 023
Bidrag	2	6 423	5 746
Övriga intäkter	3	27 676	23 744
Summa fackliga verksamhetens intäkter		144 359	136 513
FACKLIGA VERKSAMHETENS KOSTNADER			
Avgifter och anslag till andra organisationer	4	-8 553	-8 641
Direkta medlemskostnader	5	-62 142	-61 547
Externa kostnader	6	-18 390	-19 593
Övriga verksamhetskostnader		0	-4 437
Personalkostnader	7	-68 713	-71 364
Avskrivningar enligt plan	8,9	-12	-17
Summa fackliga verksamhetens kostnader		-157 810	-165 600
Fackliga verksamhetens resultat		-13 450	-29 087
RESULTAT FRÅN FINANSIELLA INVESTERINGAR			
Resultat från värdepapper och fordringar som är anläggningstillgångar	10	40 878	20 492
Ränteutgifter och liknande resultatposter		265	1 039
Räntekostnader och liknande resultatposter		-252	-113
Summa resultat från finansiella investeringar		40 892	21 418
Resultat efter finansiella poster		27 441	-7 669
Bokslutsdispositioner	11	7 652	4 449
Skatt	12	-14 406	-8 605
ÅRETS RESULTAT		20 687	-11 825

Balansräkning (tkr)

TILLGÅNGAR	Not	<u>2017-12-31</u>	<u>2016-12-31</u>
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter för programvaror	8	0	0
Materiella anläggningstillgångar			
Inventarier	9	12	23
Finansiella anläggningstillgångar			
Långfristiga värdepappersinnehav	13	241 001	211 218
Långfristiga fordringar	14	30	263
Ideella placeringar	15	0	0
Summa finansiella anläggningstillgångar		241 031	211 481
Summa anläggningstillgångar		241 043	211 504
OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR			
Varulager		64	64
Kortfristiga fordringar			
Medlemsfordringar		2 061	2 309
Kundfordringar		21	956
Övriga fordringar		671	1 019
Skattefordran		0	0
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	16	31 168	49 339
Summa kortfristiga fordringar		33 921	53 623
Kassa och bank		72 717	64 674
Summa omsättningstillgångar		106 701	118 362
Summa tillgångar		347 744	329 866
			62

EGET KAPITAL OCH SKULDER (tkr)		Not	
EGET KAPITAL		<u>2017-12-31</u>	<u>2016-12-31</u>
Ändamålsbestämda medel		241 710	240 989
Balanserat kapital		75 279	55 312
Summa eget kapital		316 989	296 301
Obeskattade reserver	17	4 402	12 054
Avsättningar	18	2 599	3 146
Långfristiga skulder		439	377
KORTFRISTIGA SKULDER			
Leverantörsskulder		4 363	2 709
Övriga skulder		1 587	1 619
Skatteskulder		4 855	2 000
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	19	12 510	11 659
Summa kortfristiga skulder		23 315	17 987
Summa eget kapital och skulder		347 744	329 866

Kassaflödesanalys (tkr)

DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Inbetalningar	145 890	133 372
Utbetalningar	<u>-137 980</u>	<u>-155 791</u>
Kassaflöde från den löpande verksamheten före betalda räntor och inkomstskatter	7 911	-22 419
Erhållen ränta	9 496	2 201
Erhållna utdelningar	2 217	19 633
Erlagd ränta	-252	-113
Betald skatt	<u>-11 551</u>	<u>-9 211</u>
Kassaflöde från den löpande verksamheten	7 821	-9 909
INVESTERINGSVERKSAMHETEN		
Investeringar i immateriella anläggningstillgångar	0	-1 144
Investeringar i materiella anläggningstillgångar	0	-28
Placeringar i övriga finansiella anläggningstillgångar	-129 237	-40 449
Avyttring/amortering av övriga finansiella anläggningstillgångar	<u>129 397</u>	<u>95 075</u>
Kassaflöde från investeringsverksamheten	160	53 454
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN		
Upptagna lån	62	0
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	62	53 454
Årets kassaflöde	8 043	43 545
Likvida medel vid årets början	64 674	21 130
Likvida medel vid årets slut	72 717	64 674

Noter

Not 1 Redovisnings- och värderingsprinciper

Årsredovisning upprättas med tillämpning av årsredovisningslagen och Bokföringsnämndens allmänna råd BFNAR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning (K3).

Redovisningsprinciperna är oförändrade mot föregående år.

Intäktsredovisning

Intäkter redovisas till det verkliga värdet av vad som erhållits eller kommer att erhållas.

Bidrag

Bidrag redovisas som intäkt när villkoren för att erhålla bidraget har uppfyllts. Erhållna bidrag redovisas som skuld till dess villkoren för att erhålla bidraget uppfylls.

Bidrag som erhållits för att täcka vissa kostnader (till exempel för administration) redovisas samma räkenskapsår som den kostnad bidraget är avsett att täcka.

Erhållna bidrag värderas till det verkliga värdet av den tillgång som organisationen fått eller kommer att få.

Leasing

Föreningens samtliga leasingavtal redovisas som operationella, det vill säga leasingavgiften (inklusive första förhöjda hyran) redovisas linjärt över leasingperioden.

Inkomstskatter

Redovisade inkomstskatter innefattar skatt som skall betalas eller erhållas avseende aktuellt år, justeringar avseende tidigare års aktuella skatt samt förändringar i uppskjuten skatt.

Anläggningstillgångar

Immateriella anläggningstillgångar

Immateriella anläggningstillgångar värderas till anskaffningsvärde minskat med ackumulerade av- och nedskrivningar.

Avskrivning sker linjärt över tillgångens beräknade nyttjandeperiod.

Följande avskrivningstider tillämpas:

- Immateriella anläggningstillgångar 4 år

Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar skrivs från och med 2001 av systematiskt över den bedömda ekonomiska livslängden.

Materiella anläggningstillgångar skrivs av systematiskt över tillgångens bedömda nyttjandeperiod. När tillgångarnas avskrivningsbara belopp fastställs, beaktas i förekommande fall tillgångens restvärde. Linjär avskrivningsmetod används.

Härvid tillämpas följande avskrivningstider:

- Inventarier 3 år

Finansiella anläggningstillgångar

Vid anskaffningstidpunkten värderas finansiella tillgångar till anskaffningsvärde med tillägg för direkta transaktionsutgifter. Alla tillgångar som innehas för riskspridning anses ingå i en värdepappersportfölj och betraktas därmed som en post vid värdering enligt lägsta värdets princip respektive vid nedskrivningsprövning.

Ideella placeringar

Som ideella placeringar benämns tillgångar som främst innehas som ett led i den ideella och fackliga verksamheten och inte uteslutande innehas för att ge avkastning och/eller värdetillväxt.

Fordringar

Fordringar upptas till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalt.

Eget kapital

Eget kapital utgörs av ändamålsbestämda medel och balanserat kapital.

I ändamålsbestämda medel ingår dispositionsfond, kongressfond, konfliktfond, personalutvecklingsfond samt övriga fonder (studiefond, kulturfond, medlemsrekryteringsfond och utvecklingsfond).

Avsättningar

En avsättning redovisas när föreningen har förpliktelser som är hänförliga till räkenskapsåret eller tidigare räkenskapsår och som på balansdagen är säkra eller sannolika till sin förekomst men ovissa till belopp eller till den tidpunkt då de skall infrias. Avsättningar värderas till den bästa uppskattningen av det belopp som kommer att behöva erläggas.

Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen upprättas enligt direkt metod. Det redovisade kassaflödet omfattar endast transaktioner som medför in- eller utbetalningar. Som likvida medel klassificeras kassa- och banktillgodohavanden.

Noter till balans och resultaträkningen

Not 2	Bidrag	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	Externa bidrag fördelar sig enligt följande		
	Regionala Skyddsombudsmedel	5 433	5 409
	FORA-informationsmedel	<u>990</u>	<u>337</u>
		6 423	5 746
Not 3	Övriga intäkter	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	FORA hängavtal	18 668	17 226
	Administrationsbidrag a-kassan	4 170	4 227
	Återbäring överskott pensionsplan	2 930	0
	Skadestånd	314	337
	Annonsintäkter Hotellrevyn	590	744
	Övriga intäkter	<u>1 003</u>	<u>1 210</u>
	Summa	27 676	23 744
Not 4	Avgifter och anslag till andra organisationer	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	Avgifter till LO	-6 792	-6 941
	Avgifter och anslag till övriga svenska organisationer	-266	-327
	Avgifter och anslag till internationella organisationer	<u>-1 496</u>	<u>-1 374</u>
	Summa	-8 553	-8 641

Not 5	Direkta medlemskostnader	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	Fackliga verksamhetskostnader	-35 774	-32 974
	Medlemsförsäkringar	-20 926	-22 895
	Förbundstidning	<u>-5 443</u>	<u>-5 679</u>
	Summa	-62 142	-61 547

Not 6	Operationell leasing	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	Framtida minimileaseavgifter som ska erläggas avseende icke uppsägningsbara leasingavtal:		
	Förfaller till betalning inom ett år	9 765	10 197
	Förfaller till betalning senare än ett men inom 5 år	5 877	13 869
	Förfaller till betalning senare än fem år	0	0

Kommentarer

Den absoluta majoriteten av de avtal som innefattas av ovan sammanställning kan hänföras till hyresavtal för avdelningarnas lokaler. Skillnaden mellan ett år och senare än ett men inom 5 år är att förbundskontorets avtal löper ut och var vid årsskiftet inte förnyat.

Not 7	Medelantal anställda, sjukfrånvaro, löner, andra ersättningar och sociala kostnader	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	Medeltal anställda		
	Kvinnor	53	53
	Män	<u>34</u>	<u>30</u>
		87	83
	Styrelseledamöter		
	Kvinnor	5	5
	Män	<u>6</u>	<u>6</u>
		11	11
	Sjukfrånvaro		
	Total sjukfrånvaro	5%	4%
	varav långtidssjukfrånvaro	36%	33%
	Sjukfrånvaro för män	2%	1%
	Sjukfrånvaro för kvinnor	6%	5%
		< 10	< 10
	Anställda 29 år eller yngre	anställda	anställda
	Anställda 30 - 49 år	4%	4%
	Anställda 50 år eller äldre	5%	3%
	Löner och andra ersättningar:		
	Styrelse	-642	-658
	Arbetsutskottet	-2 849	-3 006
	Övriga anställda	-37 901	-39 684
	Förändring semesterlöneskuld	<u>-670</u>	<u>-198</u>
	Totala löner och ersättningar	-42 063	-43 546

Sociala kostnader		
Arbetsgivaravgifter	-12 836	-13 427
Pensionskostnader (varav till styrelsen 374 tkr (311 tkr))	-9 418	-10 890
Särskild löneskatt	-2 238	-2 392
Totala sociala kostnader	-24 492	-26 708
Övriga personalkostnader	-2 158	-1 109
Totala personalkostnader	-68 713	-71 364

Avgångsersättning för arbetsutskottet

Om förbundsordförande, vice förbundsordförande eller avtalssekreterare avgår från uppdraget eller inte blir omvald vid kongress garanteras man en anställning som (förbunds)ombudsman på Hotell- och restaurangfacket.

Under de två första

åren erhålls bibehållna löneförmåner och därefter utgår löne- och anställningsförmåner utifrån den ombudsmannatjänst som innehas. Väljer man däremot att lämna förbundet utgår ingen ersättning utöver inestående löneförmåner och semester.

Arbetsutskottets pensionsvillkor:

I den nuvarande sammansättningen av arbetsutskottet finns två olika system representerat.

Ordförande och avtalssekreterare har en förmånsbaserad pension. För dem gäller att pension utgår med 78 procent av pensionsmedförande lön mellan 60-65 års ålder.

Vice ordförande har en premiebaserad avsättning.

Not 8	Immateriella anläggningstillgångar	<u>2017-12-31</u>	<u>2016-12-31</u>
	VERA		
	Ingående anskaffningsvärde	0	9 071
	Försäljningar och uttrangeringar	0	-9 071
	Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	0	0
	Ingående avskrivningar	0	-3 024
	Försäljningar och uttrangeringar	0	3 024
	Årets avskrivningar	0	0
	Utgående ackumulerade avskrivningar	0	0
	Utgående restvärde enligt plan	0	0
Not 9	Materiella anläggningstillgångar	<u>2017-12-31</u>	<u>2016-12-31</u>
	Inventarier		
	Ingående anskaffningsvärde	12 956	12 921
	Inköp	0	35
	Försäljningar och uttrangeringar	-9 410	0
	Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	3 546	12 956
	Ingående avskrivningar	-12 933	-12 916
	Försäljningar och uttrangeringar	9 410	0
	Årets avskrivningar	-12	-17
	Utgående ackumulerade avskrivningar	-3 534	-12 933
	Utgående restvärde enligt plan	12	23

Resultat från värdepapper och fordringar som är			
Not 10	anläggningstillgångar	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	Utdelningar	2 217	17 737
	Realisationsresultat vid försäljningar	29 834	1 316
	Realisationsförlust vid försäljningar	-125	580
	Räntor	8 952	860
	Summa	40 878	20 492
Not 11	Bokslutsdispositioner	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	Avsättning till periodiseringsfond	0	0
	Återföring av periodiseringsfond	7 652	4 449
	Summa	7 652	4 449
Not 12	Skatt	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	Aktuell skatt	-14 406	-8 605
	Skatt på årets resultat	-14 406	-8 605
		<u>2017</u>	<u>2016</u>
	Redovisat resultat, i skattepliktig verksamhet, före skatt	64 930	40 718
	Skatt beräknad enligt gällande skattesats (22 %)	-14 284	-8 958
	Skatteeffekt av ej avdragsgilla kostnader	0	0
	Skatteeffekt av ej skattepliktig realisationsvinst	0	0
	Skatt hänförlig till tidigare års redovisade resultat	-112	377
	Skatteeffekt av schablonränta på periodiseringsfond	-10	-24
	Redovisad skattekostnad	-14 406	-8 605

Not 13	Långfristiga värdepappersinnehav	<u>2017-12-31</u>	<u>2016-12-31</u>
	Ingående anskaffningsvärde	211 218	243 901
	Förvärv	129 238	40 216
	Försäljningar	-99 454	-72 900
	Utgående ackumulerat anskaffningsvärde	241 001	211 218
	Långfristiga värdepapper	Bokfört	Marknads
		värde	värde
	LOs försäkringshandelsbolag	7 840	7 840
	Aberdeen bostadsaktiebolag	0	0
	Bostad Egendom	6 746	6 746
	Facket Medlemsförmåner AB	100	100
	Visita	428	428
	Summa	15 114	15 114

Not 13 Aktie- och penningmarknadsplaceringar /
forts. aktie- och räntefonder

	Bokfört värde	Marknads värde
Aktie- och penningmarknadsdepåer för		
LO-förbunden förvaldade av Robur	532	532
Roburs värdepappersfonder för LO-förbunden	92 421	105 887
Robur Ethica Företagsobligationsfond	44 067	44 221
Nordea Inst Penningmarknad	15 246	15 859
Nordea Swedish Stars D	5 764	11 248
Inst Aktiefonden Sverige D	10 871	16 220
Inst Aktiefonden Världen D	22 928	27 949
Inst Aktiefonden Stabil D	3 210	3 367
Emerging Stars Equity Fund D	4 544	9 075
Inst Företagsobligationsfond D	7 161	7 284
Inst Alpha 10 MA Fund D	3 433	4 561
Inst Räntefonden långa pl D	6 051	5 905
Inst Räntefond korta pl D	5 482	5 340
Nordea BostadsobligationsfondD	4 178	3 954
Summa	225 887	261 401
Summa långfristiga värdepappersinnehav	241 001	

Not 14	Långfristiga fordringar	<u>2017-12-31</u>	<u>2016-12-31</u>
	Ingående värde	263	22 205
	Tillkommande fordringar	0	233
	Amorteringar, avgående fordringar	-233	-22 175
	Utgående ackumulerat värde	30	263
	Specifikation av långfristiga fordringar	<u>2017-12-31</u>	<u>2016-12-31</u>
	Innofactor	0	233
	Övriga långfristiga fordringar	30	30
	Summa	30	263
Not 15	Ideella placeringar	<u>2017-12-31</u>	<u>2016-12-31</u>
	Ingående anskaffningsvärde	25	25
	Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	25	25
	Ingående nedskrivningar	-25	-25
	Utgående ackumulerade nedskrivningar	-25	-25
	Utgående restvärde	0	0
	Företag och antal andelar	Bokfört	Bokfört
		värde	värde
	Stenskogens Konferensanläggning		
	Ekonomisk Förening, 25 andelar	0	0
	Riksbyggen, 100 andelar	0	0
	Folkets Hus i Stockholm, 2 000 aktier	0	0
	Folkets Hus i Sundsvall, 19 andelar	0	0

Not 16	Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	<u>2017-12-31</u>	<u>2016-12-31</u>
	Förutbetalda hyror	3 049	2 909
	Förutbetald kollektiv hemförsäkring	23 321	41 785
	Upplupna intäkter FORA hängavtal	2 772	2 822
	Upplupna ränteintäkter	0	279
	Övriga poster	2 026	1 544
	Summa	31 168	49 339
Not 17	Obeskattade reserver	<u>2017-12-31</u>	<u>2016-12-31</u>
	Periodiseringsfond tax 2012	0	7 652
	Periodiseringsfond tax 2013	4 402	4 402
	Summa	4 402	12 054
Not 18	Avsättningar	<u>2017-12-31</u>	<u>2016-12-31</u>
	Avsättning vid periodens ingång	3 146	2 850
	Periodens avsättningar	0	297
	Ianspråktaget under perioden	-547	0
	Avsättning vid periodens utgång	2 599	3 146

Not 19	Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	<u>2017-12-31</u>	<u>2016-12-31</u>
	Upplupna semesterlöner	7 269	6 599
	Upplupna sociala avgifter	1 270	1 252
	Upplupna kostnader KFO-LO	558	758
	Övriga poster	3 413	3 050
	Summa	12 510	11 659

Stockholm den 19 mars 2018

Malin Ackholt
Förbundsordförande

Pim van Dorpel

Per Persson

Tural Kokulu

Anders Korphed

Bassem Majid

Kajsa Bysell

Mathias Westbrand
Emilsson

Sara Astner

Sonja Berthsjö

Rebecca Wallin

Vår revisionsberättelse har lämnats den 13 april 2018

Birgitta Bjelkberg
Auktoriserad revisor

Marianne Sundelius
Revisor

Karl-Erik Andersson
Revisor

Revisionsberättelse

Till kongressen i Hotell- och restaurangfacket, org. nr 802001-4760

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Hotell- och restaurangfacket för år 2017.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av föreningens finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Revisorernas ansvar enligt denna sed beskrivs närmare i avsnitten Den auktoriserade revisorns ansvar samt De förtroendevalda revisorernas ansvar.

Vi är oberoende i förhållande till föreningen enligt god revisorssed i Sverige. Jag som auktoriserad revisor har fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Annan information än årsredovisningen

Det är styrelsen som har ansvaret för den andra informationen. Den andra informationen består av Verksamhetsberättelse HRF 2017.

Vårt uttalande avseende årsredovisningen omfattar inte denna information och vi gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna andra information.

I samband med vår revision av årsredovisningen är det vårt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen. Vid denna genomgång beaktar vi även den kunskap vi i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om vi, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är vi skyldiga att rapportera detta. Vi har inget att rapportera i det avseendet.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen för bedömningen av föreningens förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen avser att likvidera föreningen, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Den auktoriserade revisorns ansvar

Jag har att utföra revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Mitt mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- Identifierar och bedömer jag riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för mina uttalanden. Risker för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.

- skaffar jag mig en förståelse av den del av föreningens interna kontroll som har betydelse för min revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala mig om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar jag lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar jag en slutsats om lämpligheten i att styrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Jag drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om föreningens förmåga att fortsätta verksamheten. Om jag drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste jag i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Mina slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en förening inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar jag den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Jag måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Jag måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de betydande brister i den interna kontrollen som jag identifierat.

De förtroendevalda revisorernas ansvar

Vi har att utföra en revision enligt revisionslagen och därmed enligt god revisions sed i Sverige. Vårt mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och om årsredovisningen ger en rättvisande bild av föreningens resultat och ställning.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalande

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens förvaltning för Hotell- och restaurangfacket för år 2017.

Vi tillstyrker att kongressen beviljar styrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalande

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorernas ansvar. Vi är oberoende i förhållande till föreningen enligt god revisorssed i Sverige. Jag som auktoriserad revisor har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för vårt uttalande.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förvaltningen.

Revisorernas ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot i något väsentligt avseende företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningskyldighet mot föreningen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningskyldighet mot föreningen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder den auktoriserade revisorn professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen.

Granskningen av förvaltningen grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på den auktoriserade revisorns professionella bedömning och övriga valda revisorers bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha

särskild betydelse för föreningens situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet.

Stockholm den 13 april 2018

Birgitta Bjelkberg

Auktoriserad revisor

Marianne Sundelius

Karl-Erik Andersson